

Måndagen den 3 Maj 1869.

Kammaren sammanträdde kl. 6 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 1 dennes och protokollet för den 20 sistlidne April.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 1 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 76, i anledning af väckt fråga om förändring af uppvärmnings- och luftvexlingsanstalterna i Kamrarnes sessionsrum;

N:o 77, i anledning af väckt motion om afskrifning af återstående oguldna beloppet af det för Ljungaåns sänkning beviljade låneunderstöd;

N:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i fråga om anstånd med amorteringen för år 1868 af det för sänkning af Madaån i Åsheda socken af Kronobergs län beviljade lån; och

N:o 79, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående befrielse för Kommendörkaptenen af andra klassen vid Kongl. Flottan C. J. F. Kalle från honom ålagd ersättningsskyldighet, i följd af ångkorvetten Orädds förolyckande på engelska kusten.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 1 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 34, i anledning af väckta motioner angående utvidgad religionsfrihet; och

N:o 35, i anledning af väckt förslag om införande af civiläktenskapet.

Härvid

Härefter anmälde sig och yttrade:

Herr von Gegefelt: Jag får föreslå att Lag-Utskottets nu andra gången bordlagda Betänkanden N:is 34 och 35 måtte till afgörande företagas vid det sammanträde, som först infaller efter nästinstundande Onsdag.

Denna hemställan bifölls.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Betänkande N:o 66, i anledning af väckta frågor, dels om uppgörande af planer för framtida jernvägsanläggningar samt sättet för deras utförande, dels om beviljande af statsbidrag till dylika anläggningar.

6:te punkten.

Herr Arrhenius: Redan sedan flera år tillbaka hafva inom Norra Småland lifliga ansträngningar gjorts att få till stånd en jernväg mellan Nässjö och Oskarshamn. Den först projekterade linien har undersökts först af Majoren Baron De Geer och derefter af Kapten Nerman. Vid riksdagarne har frågan härom stått på dagordningen allt sedan år 1856, och man har der allmänt erkänt den stora vigten för Staten att genom denna jernväg få vestra kusten och dess hufvudpunkt Göteborg förenad med en af östra kustens yppersta hamnar. När man vid 1859—1860 års riksdag beslöt att södra stambanan icke skulle gå genom Lagaådalen utan dragas till Nässjö, så skedde detta under beräkning att en bibana från sistnämnda plats skulle snart anläggas till Oskarshamn, och när vid 1865—1866 års riksdag fråga änyo väcktes om statsanslag till sistnämnda bibana, yttrade Stats-Utskottet i sitt Memorial N:o 80, att stambanans förening med Östersjön utgjorde ett viktigt motiv för beslutet vid förenämnda riksdag om jernvägens dragande till Nässjö.

Att Stats-Utskottet icke nu kunnat förorda Herr Hedenbergs motion, finner jag emellertid ganska naturligt, ty i följd deraf att banan nu kommer att till en del erhålla en annan riktning än förut varit afsedt — den kommer nemligen nu att gå igenom Ingatorps, Hessleby, Lönnberga och Wena socknar — har ej hela bansträckningen blifvit fullständigt undersökt, och frågan befann sig således icke i det skick, att Stats-Utskottet kunde eller borde föreslå anslag. Jag kan derföre ingalunda klandra det slut, hvori Utskottet stadnat, men jag vågar dock tro, att under närvarande förhållanden och med hänsyn till den ställning frågan nu erhållit, giltiga anledningar finnas för Kammaren att frångå Utskottets hemställan. Ett bolag för utförande af denna jernvägsanläggning är nemligen numera bildadt med af Kongl. Maj:t fastställd bolagsordning, aktieteckning har inom orten skett, och kontrakt om arbetets verkställande är upprättadt med utländska entreprenörer. Orsaken, hvarföre allt detta skett redan

Riksd. Prot. 1869. 1 Afd. 4 Band.

under innevarande vår, har i främsta rummet varit nödtvånget att så snart som möjligt förskaffa arbete åt den nödlidande och arbetslösa befolkningen i Småland. Enligt bolagsordningen utgör det belopp aktieegarne skola tillskjuta 3,000,000 R:dr, och bolaget anses konstitueradt, så snart aktier till 1,000,000 R:dr blifvit tecknade; i närvarande stund har aktieteckningen uppgått till 1,200,000 R:dr, dels kontant, dels i natura-prestationer, hvilka åsatts ett visst värde. Med detta sednare slag af teckning har man afsett såväl att de inom orten, hvilka intressera sig för banan, skola kunna sjelfva bidra till företagets förverkligande, som ock att försäkra den fattigare delen af befolkningen om tillfälle till arbete. För att emellertid arbetet skall genast kunna påbörjas i större skala och derigenom någon rikligare arbetsförtjenst tillskyndas de många nödlidande, måste bolaget så snart som möjligt uppnegociera penningar, och, för att detta skall kunna ske, behöfver bolaget den säkerhet, som ligger i ett löfte från Statens sida om anslag. Det vore derföre en sann välgärning, om Kammaren ville, på sätt Andra Kammaren redan beslutat, anvisa 1,000,000 R:dr att utgå sedan banan blifvit färdigbyggd, afsynad och godkänd, och mot vilkor att bolaget under innevarande år använda minst en lika stor summa till arbetets bedrivande och sålunda beredde tillfälle till utkomst åt ortens nu nödlidande och arbetsförtjenst saknande befolkning. Det kan möjligen invändas, att Riksdagen redan för nödens afhjelpande i landet anvisat 1,000,000 R:dr, utöfver det äskade anslaget, till nordvestra stambanan, men, utan att här vilja upprulla någon vidare målning af nöden och derigenom ådagalägga behofvet af ytterligare understöd, vill jag endast erinra att lika nyttigt som Riksdagens nyssnämnda beslut varit för vestra Sverige, lika visst är också att större delen af de nödlidande i Småland och Blekinge icke kunna komma till Wermland och skörda någon nytta och gagn af anslaget. Möjliggöres deremot något större arbetsföretag i deras hemort, skulle verkligen nöden i väsentlig mån lindras. Vi böra ej heller förbise att det ifrågasatta anslaget icke kan tillskynda Staten någon förlägenhet eller risk men väl ganska stora fördelar. Det skall ej utgå, förr än banan blifvit färdigbyggd, afsynad och godkänd, och som derför innan flera år komma att förflyta, kan anslaget ej inverka på nästa års budget. Någon risk kan ej uppstå, ty blir ej banan färdigbyggd eller bygges den ej så att den kan godkännas, behöfva penningarne icke utbetalas; blir den åter färdigbyggd och godkänd, har Staten för endast 1,000,000 R:dr fått en bana om 13 mils längd, och detta bidrag är, i förhållande till hvad Staten fått utgifva för andra jernvägsföretag, så obetydligt, att man ej skulle kunna annat än lyckönska Staten, om den erhöle en jernväg till så billigt pris. Af alla dessa skäl vågar jag hemställa, det Kammaren ville, med afslag å Utskottets hemställan, besluta: att Riksdagen anser Nässjö—Oskarshamn-jernvägen vara af den vikt, att den må komma i åtnjutande af understöd från Staten, samt att en million Riksdaler anvisas att, sedan banan blifvit färdigbyggd, afsynad och godkänd, på sätt Kongl. Maj:t kan finna för godt föreskrifva, tilldelas det för nämnda jernväg bildade bolags innehafvare af andra seriens aktier, med vilkor att bolaget under innevarande år använder minst en lika stor summa till

arbetets bedrifvande, och sålunda tillfälle till utkomst beredes åt ortens nu nödlidande och arbetsförtjenst saknande befolkning; samt att bolaget i öfrigt uppfyllt de vilkor Kongl. Maj:t för understödets erhållande kan komma att i nåder föreskrifva.

Detta beslut öfverensstämmer med det Andra Kammaren redan fattat, med undantag endast af det af mig nu föreslagna tillägg att anslaget skulle tillfalla bolagsmännen af andra klassen, eller innehafvarne af andra seriens aktier. Jag har ansett ett sådant förtydligande nödigt, på det någon tvist icke måtte uppstå, huruvida anslaget äfven borde komma de engelska entreprenörerne till godo. Desse utföra nemligen arbetet mot bestämd betalning per banmil, deraf $\frac{1}{3}$:del lemnas i preferensaktier, $\frac{1}{3}$:del i obligationer och $\frac{1}{3}$:del i kontant, och det är denna sista tredjedel, som tillskjutes af de Svenska aktieegarne, hvilka innehafva andra klassens aktier.

Herr De Maré: Jag anhåller få biträda det yrkande, till hvilket den siste värde talaren kommit, utan att jag dock derföre vill instämma i åtskilliga af de premisser, hvilka gifvit anledning till samma yrkande. Jag kan nemligen ej erkänna, att en bansträckning från Nässjö till Oskarshamn är den fördelaktigaste för norra delen af Småland, likasom jag ej kan godkänna Oskarshamns företräde i följd af dess hamns beskaffenhet, men jag förordar Herr Arrhenii förslag af det skäl, att jag anser det vara för landet af så stor vinst att för den ringa kostnaden af 1,000,000 R:dr få 13 mils jernväg anlagd, att jag skall biträda och alltid kommer att biträda så billiga anspråk på statskassan, de 13 milen må förläggas hvar som helst. Jag gör det denna gång så mycket heldre som jag anser det vara af största vigt att bereda tillfälle till arbetsförtjenst åt den stora mängd nödlidande i Småland, hvilka sakna arbete. Af dessa skäl anhåller jag således om proposition på bifall till Herr Arrhenii förslag.

Grefve af Ugglas: Det ligger utom all fråga något särdeles lockande i att under den ställning, som för närvarande förefinnes i Småland och angränsande län, kunna få ett storartadt arbete verkställt derstädes, kunna få en mängd arbetare — 4 å 5,000 — sysselsatte, och allt detta endast mot löfte om en million, hvilket löfte först om några år skulle komma i fråga att infrias. Innan Kammaren emellertid låter förleda sig af denna lockelse, torde det vara skäl att närmare betrakta några omständigheter vid ifrågavarande jernvägsföretag. Såsom den förste talaren upplyste, har det nybildade jernvägsbolaget kontraherat med Morton & Söner, att desse skola bygga jernvägen emot betalning af cirka nio millioner, deraf $\frac{1}{3}$:del i obligationer, $\frac{1}{3}$:del i aktier och $\frac{1}{3}$:del i kontant. Det är således den sista tredjedelen uppgående till omkring tre millioner, som skall tecknas af de Svenska aktieegarne. Då handlingarne i frågan förelades Stats-Utskottet, hade, så vidt officielt var känt, aktieteckningen ännu endast uppgått till 8 å 900,000 R:dr; sedermera lära ytterligare 2 å 300,000 R:dr tecknats, så att hela det tecknade beloppet nu utgör 1,100,000 å 1,200,000 R:dr. När man nu hör, att detta

jernvägsföretag är en lifsfråga för orten och att det alltsedan 1856 omfattats med lifigaste intresse, så förefaller det litet besynnerligt att man ej lyckats frambringa en aktieteckning till högre belopp, och ser man vidare efter hvori denna aktieteckning består, så finner man att största delen deraf utgöres, icke af kontanta bidrag, utan af förbindelser att lemna jord, dagsverken, grus, timmer och dylikt, med ett ord åtskilliga natura-prestationer, hvilket allt kan vara godt att erhålla, men hvilket i fråga om säkerhet för liqviden lemnar mycket öfrigt att önska och ej torde vara mycket att taga fasta på. Utskottet har ej heller kunnat få riktigt klart för sig, huru det varit möjligt att några jernvägsentreprenörer velat inlåta sig i transaktioner med ett bolag, bygdå så lösa grunder. Erhålles nu en miljon af Staten, förbättras visserligen ställningen, men jag ber Eder besinna, mine Herrar, att, när kontraktet uppgjordes med Herrar Morton & Söner, hade desse icke någon annan säkerhet än denna aktieteckning, hvilken då endast uppgått till 200,000 R:dr i kontanta bidrag och resten i natura-prestationer; det oakadt afslöts kontraktet och påbörjades arbetet. Detta ser något mystiskt ut och öfverensstämmer ej med hvad man kan vänta af försigtiga affärsmän.

Nu kan man visserligen säga att allt detta rör oss icke, ty om banan blir byggd och blir bra byggd, så är det en ovillkorlig fördel för Staten, och den har då erhållit denna bana för vida mindre bidrag än någon af de hittills anlagda bibanorna, men vi böra å andra sidan ihågkomma, att Staten, till dato åtminstone, icke understödt något enskildt bolag, som varit uppfördt å så lös grund som det ifrågavarande — hela jernvägssträckningen är ju ej ens undersökt och någon arbetsplan är ej af Kongl. Maj:t godkänd — samt att ett beviljande af anslag således skulle kunna blifva ett ganska farligt prejudikat för framtiden. Frågan gestaltar sig så mycket sämre, som här är konkurrens med andra jernvägsföretag. Under nästföregående sammanträde godkände denna Kammare en hemställan af Stats-Utskottet, hvori Utskottet, efter att hafva omnämnt den mängd af jernvägslinier, som föreslagits, samt förklarar det Utskottet väl ansåge att bergslagsbanor borde i första rummet befrämjas, men icke tilltrorde sig att afgöra i hvilken ordning de öfriga banorna skulle företagas, föreslår Riksdagen att anhålla, det Kongl. Maj:t ville pröfva, hvilka jernvägsanläggningar borde anses mest af behovet påkallade och lämpligaste sättet att befordra deras utförande samt derom till Riksdagen afgifva förslag. Kan det vara riktigt och konsekvent att omedelbart efter ett sådant besluts fattande lösrycka en af dessa banor — en, hvilken Utskottet för öfrigt icke anfört bland dem, hvilka i främsta rummet böra ifrågakomma — och derigenom sönderrycka den plan, som en gång skall för Riksdagen framläggas. Vi få ej förbise, hvilka konsekvenser kunna uppstå, när mau såsom här för att afhjelpa en tillfällig förlägenhet ej endast frångår sitt förra beslut, utan äfven rubbar den rangordning, hvori de olika banorna i afseende å deras behöflighet komma att ordnas, och deri inkastar en bana framför andra, hvilka, enligt hvad Riksdagen sedermera kan komma att anse, bort hafva fått företräde. Jag har äfven en annan betänklighet, och den ligger just i hvad här utgör

sjelfva lockelsen. Detta sätt att draga vexlar på framtiden för att hjälpa för ögonblicket är ett beqvämt sätt, men det är farligt. Jag vill blott påminna om hvad som inträffade 1867. Vi hade då en statsbrist å sex millioner, men den ville vi ej taga på oss genast, utan fördelade den på tre år, och nu får detta års budget känna tyngden deraf. Det är något likartadt, något i samma anda, som föreligger i detta förslag; man anser det vara så lämpligt att kunna hjälpa för ögonblicket genom att kasta bördan in på ett kommande år. Behöfves verkligen hjälp för detta år, så böra vi ock sjelfva tillsläppa medlen, och i så fall hade det väl varit bättre att anvisa medel till östra stambanans fortsättning, ty för den banan måste alltid för eller sednare anslag utgå. Af alla dessa skäl kan jag ej biträda Herr Arrhenii förslag, utan yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Friherre Raab, Adam: Jag är öfvertygad, att, då Grefve af Ugglas ansett sig ur statsekonomisk synpunkt böra afstyrka beviljandet af detta anslag, har han icke kunnat komma till detta beslut utan att hafva kämpat en svår strid med sitt varma, människovänliga hjerta, då han icke kan vara okunnig om, att tusentals hungrande människor gå och vänta på arbetsförtjenst vid det jernvägsföretag, hvarom här är fråga. Jag ber emellertid att få med några ord bemöta de betänkligheter, jag vill icke säga inkast, som hindra Herr Grefven att med sin röst bidra till detta företags realiserande.

Herr Grefven yttrade först, att det förvånade honom, att teckningen ännu icke uppgått till mer än 1,200,000 å 1,300,000 R:dr, då denna bana länge varit omtalad och säges vara omfattad med så stort intresse i hela orten. Jag må säga, att mig förekommer det tvärtom förvånande, att denna fattiga trakt, oaktadt de svårigheter som måste möta under detta hårda år, likväl på så kort tid kunnat åstadkomma denna teckning, — ty jag ber Grefven observera, att någon teckning kom icke i fråga förr, än man såg sig i tillfälle att få någon, som kunde utföra jernvägens anläggning.

Jag får ock erinra derom, att i den af Kongl. Maj:t fastställda bolagsordningen heter det, att bolaget anses bildadt, så snart en tredjedel af andra klassens aktier blifvit tecknad och att således, då teckningen redan öfverstiger detta minimum, bolaget nu kan anses konstitueradt. Herr Grefven yttrade vidare, att det vore första gången Staten hade understött ett bolag, byggt på så lösa grunder. Jag ber Herrarne erinra sig de 500,000 R:dr, som gäfvos på ännu lösare grunder för att kanalisera Lule elf. Dessa penningar kunna aldrig återfås, äro således helt och hållet bortkastade. Gellivare har ännu icke fått någon jernväg. Många dylika exempel på af Staten understödda företag, som ej erbjudit större säkerhet, skulle kunna anföras, ehuru jag ej nu för tillfället kan framkalla flera ur mitt minne. Herr Grefven säger, att det ej kan vara rätt att genom beviljande af anslag till denna bana sönderbryta det beslut, som Riksdagen förut fattat i afseende på utförandet af jernbanor genom enskilda bolag. Jag för min del tror, att ju flera bibanor kunna komma att stöta till den stora stambanan, desto större

utsigter har den sednare att få ökade frakter och ökad förtjenst. Beviljandet af ett anslag till denna bana är icke något sönderbrytande af ett fattadt beslut, utan ett understödjande af den allmänna grundsatsen att söka åstadkomma bibanor för att få trafiken på stambanan ökad.

Herr Grefven anser det varit bättre att anslå denna million för östra stambanan. Så tycka många, och äfven jag för min del skulle icke haft något deremot; men just därför, att den icke blifvit nedlagd på östra stambanan, anser jag, att den bör läggas ned här för att bereda arbetsförtjenst på något ställe. Man må ej tro, att för mycket penningar blifvit beviljade för detta ändamål, nemligen att bereda arbetsförtjenst, ty om vi nu här skulle få en million och förut hafva gifvit en till nordvestra banan, så gör detta två millioner; men jag erinrar Eder, mine Herrar, att vi af offentliga och fullt tillförlitliga handlingar hafva sett, att man beräknat den förlust, som Kronobergs län ensamt gjort på förra årets skörd, till öfver sex millioner. Jag vill äfven erinra Eder om, att man beräknat, att redan öfver 10,000 människor detta år enigrerat, och under sådana förhållanden synes det mig vara hög tid att göra hvad man kan, för att bereda arbetsförtjenst. Åsyftar man detta, så har denna bana den stora förtjensten, att arbetena å den genast kunna komma i full fart, då deremot arbetena å de banor, som komme att af Kongl. Maj:t föreslås, icke kunna komma i fråga att börjas förrän 1870 eller 1871, och *då* är det för sent, för de *nu* arbetslöse, emedan många då antagligen äro döda af svält.

Jag skulle icke spilla ett ord till förmån för denna bana, huru varmt jag än är intresserad för den provins, jag har den äran representera, om här vore fråga om att *nu* begära några penningar. Men man begär endast ett löfte om en liten ersättning, utgörande en knapp $\frac{1}{3}$ -del af hela anläggningskostnaden, och denna ersättning skulle först utfalla sedan banan blifvit färdig, afsynad och godkänd och med vilkor att bolaget redan innevarande är utbetalar en motsvarande summa. Jag känner visserligen ej närmare huset Morton & Sons, som kontraherat med bolaget, ej heller soliditeten hos detta hus; men det vissa är, att nämnda hus förbundet sig att tillsläppa $\frac{2}{3}$ -delar, när bolaget tillsläpper $\frac{1}{3}$ -del och således är gifvet, att, om huset icke tillsläpper de penningar, hvartill det förbundet sig, så kommer arbetet att afstādna och de kostnader det nedlagt äro då för det samma förlorade. Det är väl icke antagligt, att dessa engelsmän skulle hafva rest hit för att uppföra så mycket penningar, om de icke hade en allvarlig afsigt att föra arbetet igenom, så att det kan göra det afsedda gagnet och lemna en skäligen vinst.

Jag har en särskild anledning, hvarför jag måste förorda denna bana. Jag känner nemligen mycket väl till Oskarshamns samhälle och jag skulle önska, att vi hade många samhällen, lika eniga, lika företagsamma, lika sparsamma som detta. Det har på en kort tid höjt sig från att vara en by till en ganska konsiderabel småstad. Jag kan därför ej annat än önska detta samhälle någon uppmuntran och just de stora och vackra egenskaper hos detsamma, som jag nyss omnämnt, äro mig en borgen för att försöken att bringa

detta företag till verkställighet skola krönas med framgång. Min granne till venster har antydtt, att en annan bana skulle kunna vara för provinsen mera gagnelig än denna. Den bana, han talar om, skulle falla in på denna bana, och således komma dessa banor att understödja hvarandra, då de få en del af vägen gemensam. Jag tror för öfrigt att ingenting hindrar att båda dessa banor kunna bära sig.

Jag kan således icke annat än varmt önska bifall till ett förslag, som i mitt tycke är så billigt, att jag knappt tror, att någonsin hittills ett anslag blifvit beviljadt på så fördelaktiga vilkor för Staten och med så stor utsigt, att Staten icke förgäfves utgifvit sina penningar.

Jag anhåller om bifall till Herr Arrhenii förslag.

Herr Faxé: Äfven jag anser, att det skulle vara på det högsta nyttigt, om Riksdagen ville understödja detta företag. Man har visserligen mot detsamma anmärkt, att det visade ett ganska lamt intresse för saken, att aktieteckningen endast uppgått till 1,200,000 R:dr. Denna anmärkning är dock sedan af en föregående talare besvarad. Det är en fattig ort; men som besitter mycken företagsamhet och gör allt hvad den kan för att gå framåt.

Man har vidare ansett som ett fel, att dessa tecknade 1,200,000 R:dr icke skulle erläggas kontant, utan till större delen bestå i ersättningar för expropriationer, dagsverken och byggnadsmaterialier. Enligt min åsigt innebär detta arrangement icke blott en stor fördel för hela orten och för dem, som få utgöra dessa naturaprestationer, utan det är äfven en kontroll på de personer, hvika åtagit sig arbetets utförande. Dessa skola visserligen hafva betaldt i den mån de utföra arbetet; men just den omständigheten, att de icke få betalningen kontant utan i naturaprestationer, hvarigenom de sjelfva få skjuta till så mycket mera kontanta medel, gör, att de måste hafva intresse vid att fullborda arbetet.

Den svåraste anmärkning, som blifvit framställd emot detta företag, är onekligen den, att planen för detsamma ej blifvit underställd Kongl. Maj:ts pröfning. Sjelfva hufvudsträckningen är dock gifven, och jag har eljest mer än en gång sett, huru man, sedan hufvudsträckningen för en jernväg blifvit fastställd, anser sig oförhindrad att göra modifikationer i den ursprungliga planen, öfverlemnande åt byggnadsstyrelsen att efter behag deröfver bestämma. Jag tror äfven, att samma förhållande, eller att anslag blifvit beviljade till andra enskilda företag, utan att grunderna för deras utförande varit fullständigt uppgjorda, egt rum redan förut.

Man har fäst sig vid, att ett anslags beviljande för denna bana skulle strida mot ett af Riksdagen nyligen fattadt beslut att hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes pröfva, hvilka jernvägsföretag företrädesvis borde understödjas af Staten. Jag deltog icke i detta beslut, jag var då frånvarande och skulle, om jag då varit närvarande, troligen icke lemnat mitt ja dertill, då jag anser det för Kongl. Maj:t vara nära omöjligt att på ett år medhinna en granskning af alla föreslagna banor. Men jag får fästa Herrarnes

uppmärksamhet på, att arbetena redan äro påbörjade på denna bana. Då kan det väl icke vara något som hindrar oss att besluta, att, när banan är färdig och i händelse den är bra byggd, en million skall gifvas bolaget såsom anslag. Vidare har man sagt, att, om meningen vore att nu anslå ännu en million för jernvägsbyggnader, så borde östra banan haft företräde framför denna. Men här är icke fråga om att nu utbetala en million, utan denna summa skulle först utgå, när banan blifvit färdig, afsynad och godkänd, det vill säga först om tre år. Men fördelen af att nu fatta beslut derom ligger deri, att man bereder bolaget en större garanti för de kostnader, som nedläggas på företaget, och att arbetstyrkan då genast kommer att ökas med 33 procent. Vi böra nemligen ihågkomma, att hela den trakt af Jönköpings och Kalmar län, som denna bana genomgår, är den, der nöden för närvarande är störst och behovet af arbetsförtjenst mest trängande. Men äfven utan afseende härpå skulle jag vilja tillstyrka det begärda anslaget, då jag anser fördelarne för Staten, om denna bana blir färdig, vara ofantligt stora i förhållande till den *ringa* utgiften, ty äfven om jag beräknar sex procent ränta på denna million, kallar jag i detta fall 60,000 R:dr för en ringa summa, och det fordras icke mycken tillökning i statsbanans trafik för att åstadkomma motsvarande vinst. Blir åter banan *icke* färdig, har Staten icke betalt ut någonting, ty när det här icke är fråga om ett *lån* för företagets åvägabrångande, utan om ett anslag, som skall utbetalas efter dess fullbordan, kan Staten aldrig riskera att nödgas öfvertaga banan.

Jag anhåller om bifall till Herr Arrhenii förslag.

Herr Schartau: Under förra veckan fingo vi höra mycket både sannt och riktigt ordas om bergslagsbanorna. Alla voro ense om den stora nytta, sådana banor skulle medföra för vårt land; men diskussionen slutade dock med, att Riksdagen fann sig icke vara så vid kassa, att den kunde understödja anläggandet af dessa högst nyttiga banor. Vid ett sådant förhållande kan man icke utan en viss förundran höra, huru på ett annat rum det gått så lätt att fatta ett beslut, som så föga harmonierar med det föregående. Så har emellertid skett och, som man berättar, utan motstånd. Detta förvånar mig, säger jag; men på samma gång prisar jag våra konstitutionela former, som göra, att en sak icke kan genom öfverraskning på ett rum afgöras. Det är sannt, att denna fråga utgör ett känslöfrö. Det är nemligen naturligt, att en hvar, som bor i en ort och har denna ort kär, vill bidraga till dess nytta och gagn. Likaså naturligt är, att i en tid af nöd och trångmål man tager sitt hjertas känslor till råd vid afgifvandet af sin röst; men jag tror icke, att man har rätt att på en offentlig plats taga intryck hvarken af det ena eller andra. Den bana, hvarom här är fråga, har till och med af en ledamot, tillhörande den provins den skulle genomkorsa, icke blifvit lemnad utan anmärkning. Man säger, att hufvudsyftemålet med denna bana är att föra produkterna från Smålands skogar till östra kusten. Jag och många med mig hysa den farhåga, att resultatet af denna bana blir det, att efter ett par tiotal af år Småland står utan sko-

gar och har endast sin magra och steniga mark kvar. Men vill man göra något särskildt för att tillgodogöra sig Smålands skogar, tror jag det vore klokt att taga i öfvervägande, om det icke vore mera tjenligt att komma öfverens om en bansträckning från Wexjö ned till Blekinge. Man skulle härigenom ej behöfva bygga så långt och man skulle äfven genom denna sträckning förskaffa statsbanan någon förtjenst, då deremot Nässjö—Oskarshamns-banan skulle blifva en konkurrent med den sednare, och om än Staten är mäktig och behöfver mindre frukta konkurrensen än den enskilde, tror jag dock, att Statens målsmän böra fästa afseende vid denna af mig påpekade omständighet. En bana genom Blekinge till Carlskrona eller Carlshamn skulle äfven träffa på ypperliga hamnar och jag undrar, om icke äfven ur strategisk synpunkt en bana med denna sträckning skulle vara af stor vigt. Detta allt är ännu ej pröfvadt; men undersökningen häraf skulle väl ock ingå i den pröfning, som Riksdagen, enligt nyss fattadt beslut, skall i underdånig skrifvelse anhålla må af Kongl. Maj:t verkställas i afseende å hvilka jernbanor äro af behofvet mest påkallade. Jag tror äfven, att vi vid denna riksdag kommit öfverens om att gifva företräde åt bergslagsbanorna, och jag tror det icke endast vore nyttigt utan äfven en pligt att fastblifva härvid. Jag kan åtminstone icke ändra åsigt på 8 dagar, och jag kan nu liksom då ej finna annat än, att det vore bäst om de återstående jernvägsanläggningarne kunde ske med inhemska materialier. Hvad som här förefaller mig högst besynnerligt är, att ett kontrakt utan alla förbehåll, eller föregången officiel pröfning, är ingånget med utländske män och att man icke begär denna million nu, så att den under detta års lopp kunde verka fruktbringande för alla dem, som söka arbete; utan, om den faller ut någon gång, blir det först efter flera års förlopp. Det är således icke otänkbart, att man i sin ovarsamhet gått in på sådana villkor, att engelsmännen kunna slarfva ifrån sig hela banan och icke desto mindre med kontraktet i hand poeka sig till godkännande af densamma, ty den, som afsynar banan, har ej annat än kontraktet att gå efter och har blott att tillse, att detta är efter sitt bokstafliga innehåll uppfyllt. Jag kan derföre icke finna annat än högst obetänksamt att så handlost gifva ett löfte ifrån sig. Jag hade trott att, för att skaffa sig ett hypotek, behöfde man annat än löften. Nog har man förr anhållit om Statens borgen; men att komma och endast begära ett löfte, det är något splitter nytt, hvarpå vi ej böra ingå.

Det förefaller mig slutligen som en punkt i Herr Arrhenii förslag vore af den beskaffenhet, att jag icke kan tro, att Kammaren, utan att hafva närmare kunskap i ämnet, nu kan besluta derom. Denna punkt innehåller, att den ifrågasatta millionen skulle efter banans förfärdigande, afsynande och godkännande tillfalla innehafvarne af andra seriens aktier. Jag känner icke detta bolag och Kammaren kan lika litet som jag veta, om ej första seriens aktier kunna vara härtill lika berättigade, och då skulle man, genom antagandet af detta förslag, kunna begå en orättvisa. Med ett ord, hur jag än vänder denna fråga och med all den benägenhet jag kan hysa att låta min känsla hafva inflytande på mitt handlingssätt, kan jag dock icke

annat än hos Kammaren anhålla om bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr Wærn: Den siste talaren utlät sig om olämpligheten att söka anslå på känslan, då man vill söka genomdrifva ett förslag af ifrågavarande beskaffenhet, och att man ej bör åberopa nöden såsom ett motiv därför. Jag vill dock fråga, om ej just samme talare själf i sitt anförande sökte inverka på sina åhörarens känslor. Han talade om det afslutade kontraktet, om bolagsordningen, såsom alldeles okända storheter, ehuru båda dessa, liksom andra frågau rörande handlingar varit tillgängliga för Stats-Utskottets alla ledamöter. Det är således icke ett löst projekt, utan ett faktiskt förhållande, som blifvit lagdt till grund för förslaget. Att då förneka all kunskap derom, att tala om hastig öfverraskning och vådan af en blifvande skoglöshet, det förefaller mig verkligen vara snarare ett försök att anslå känslorna. än att med grundade skäl söka åstadkomma en vederläggning. Här är ju frågan den, huruvida en del af landet skall erhålla en jernbana eller ej? Dervid söker man naturligtvis först göra klart för sig, om orten själf på allvar önskar denna bana. Det är då ett faktum, att två tredjedelar af aktiebeloppet redan den 3 April var tecknad; och detta kan man väl ej påstå bevisa något bristande allvar inom orten i sättet att uppfatta saken och få den genomförd. Denna teckning anser dock Grefve Ugglas ej bevisa mycket, då denna bana så länge utgjort ett föremål för ortens lifliga intresse.

Låtom oss examinera fakta, sådana de föreligga; först dock en fråga: Kan man gerna tänka sig att en teckning skulle kunna åvägbringas, innan någon bolagsordning kommit till stånd, innan några entreprenörer erbjudit sig att låta utföra förslaget, innan några personer ställt sig i spetsen för sakens bringande till verklighet? Nåväl, nu förhåller det sig så, att bolagsordningen blef den 26 sistlidne Februari fastställd, och att derigenom är bestämdt, att 2,666,666 R:dr skola genom aktieteckning åstadkommas. Är det väl då så litet att redan den 3 April 1,200,000 R:dr äro tecknade? Mig vill det tvärtom synas, som ortens befolkning gjort hvad den kunnat, och att man icke rättvisligen kan tillvita dem att i detta fall hafva visat mindre allvar och intresse för saken. Visserligen har det sagts, att Staten ej förut lemnat medel på sådana teckningar, men jag har den erfarenheten från riksdagarne och från min verksamhet i Stats-Utskottet, att medel ofta beviljats under långt mindre garantier än nu erbjudas. Jag vill i detta fall erinra om anslaget till Dalslands kanal, för hvilket arbetes utförande ett långt mindre belopp var tecknad. Då den, som söker hjälp, med så starka bevis, som här blifvit förbragta, ådagalägger att han vill hufvudsakligen hjälpa sig själf, bör Staten icke undandraga honom sitt bistånd. Vidare anmärker man, att orten icke åtagit sig att lemna hela sitt bidrag kontant, utan förbundit sig att till en del utgöra detsamma i dagsverken, transporter, leveranser af grus m. m. Häremot kan väl icke vara något att anmärka, då orten är dertill villig och eger tillfälle att med större lätthet på det sättet lemna sitt bidrag samt dessa naturaprestationer äro för arbetets utförande behöfliga och eljest skulle mot kontant betal-

ning åstadkommas; hvarjemte bör märkas det af entreprenörerna gjorda förbehåll, att deras ingenjörer skola kontrollera och godkänna prestationerna. Denna punkt af kontraktet synes mig därför vara ganska oskyldig. Man har talat om andra jernvägsföretag och gjort jämförelse dermed och ansett, att, då man redan beslutit en skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om undersökning rörande de jernvägsföretag, som böra ifrågakomma att af Staten understödjas, det vore inkonsekvent att nu bevilja anslag till en särskild bana. Men icke har det väl varit Kammarens mening att till dess denna vidt omfattande undersökning blifvit bragt till slut, sätta ett lås för all verksamhet under tiden; och icke äro vi väl här i landet så okunniga, att för hvarje företag, som skall utföras, Kongl. Maj:t skall anmodas att förordna särskild komité för att undersöka och utreda saken. Litet må vi väl kunna döma sjelfva, och den omständigheten, att ortens befolkning sjelf är villig att våga det mesta för företagets utförande, synes vara bästa kriteriet på banans behöflighet och berättiga till den förhoppning att företaget skall krönas med framgång. Denna bansträckning har länge varit ett önskningsmål, och saken synes mig vara tillräckligt utredd, för att den skall kunna bedömas efter sina egna meriter. I det hänseendet synes mig således något hinder icke böra uppstå.

Detta ordande speciellt om den ena eller andra banan synes mig hafva till mål att uppväcka någon slags jalousi. Men jag förstår ej, att de sympatier, man kan hafva för andra jernvägsanläggningar, böra lägga hinder i vägen för detta företag. Icke blifva därför mina sympatier mindre för t. ex. en bana från Wexjö till Carlshamn, om man för anläggning af en sådan framställer lika billiga anspråk på understöd af Staten. Detta anslags beviljande kan således icke fördela andra jernvägsintressen. Hvad åter beträffar den här antydda faran af att våra skogar skulle skickas till kusten och Småland snart icke ega någon skog kvar, tror jag ej att demed är så farligt, ty, om något skall befrämja skogsproduktionen och bidra till en ändamålsenlig skogsskötsel, är det just, att man lär sig inse skogarnes rätta värde; och skogarnes utöfning beror mindre på en liflig afsättning af skogsprodukter än på ett ringaktande af skogen, så att man ej bryr sig om att vårda den, utan t. ex. svedjer bort den utåt en lång sträcka för att i utbyte erhålla svaga rågskördar eller något dylikt.

Jag föreställer mig därför att såväl nyssnämnda som andra af några talare här anförda skäl icke böra lägga hinder i vägen för sakens framgång, men deremot befarar jag, att ett olyckligt slut skulle kunna vållas af okunnighet om detaljbestämmelserna i kontraktet, och den föreställning man gör sig om osäkerheten i hela affären, dervid erinrande sig åtskilliga antecedentia med andra utländska bolag. Jag är dock äfven i sist angifna hänseende af motsatt åsigt och vill i korthet anföra mina skäl därför. Kontraktet innehåller ganska noggranna bestämmelser i afseende å banans beskaffenhet. Den skall vara fullständig och fullgod, spårvidden lika med Statens banor, skenor nas vikt 15 skålpund på foten, fullständig barlastning och stängsel lika med den vid Statens banor, elektrisk telegraf, 15 stationer,

stigningen ej större än 1 på 60 och ingen kurva mindre än 1 på 100 fot. Arbetet skall utföras så, att det godkännes af ingenjörerna; af lika soliditet med Statens jernvägar; uppkommande tvister skola slitas af en kompromiss, och entreprenören förbinder sig slutligen att aflemna banan i fullfärdigt skick samt redbart uppfylla sina förbindelser. Icke kan detta kallas lösligt. Banan blir visserligen af lättare konstruktion än våra andra banor. På Ystad—Eslöf-banan t. ex. är vigten 17 skålpund, här är den 15 skålpund. Skillnaden är någon, men den är icke betydlig. Man talar om dess mindre soliditet. Ja menar man dermed tyngden, så är ju denna mindre, men afser man åter med soliditet, att arbetet utföres med noggrannhet, så att banan icke rasar eller något dylikt, så kommer den att enligt kontraktet blifva lika solid som statsbanorna. De, som känna till ortförhållandena, må väl för öfrigt kunna bedöma, om banan blir för dem fördelaktig eller ej, men vi, som ej göra det, få icke påstå att den blir utan nytta. Orten erhåller en bana, som den önskar, lämplig att derpå transportera dess produkter, och endast i fall banan blir lika välbyggd som Statens banor och i den mån arbetet fullbordas, komma penningarne att betalas ut. Dessutom bör man ihågkomma, att dessa personer, som deltaga i företaget, skola blifva egare af två tredjedelar i banan, och att de därför hafva ett speciellt intresse vid att göra arbetet ordentligt och noggrant.

Man och man emellan har det blifvit sagdt, att man till följd af vunen erfarenhet hyste en viss ovilja mot utländingarnes sätt att utföra dylika företag här i landet, som de åtagit sig. Erfarenheten i detta fall torde dock vara olika. Köping—Hultsbanan är ju ganska väl byggd; och om det icke lyckats med Gellivarebanan, så beror det på särskilda omständigheter. Så är det ock i England. Flera tusen olika arbeten äro der samtidigt i gång, af hvilka somliga gå bra, andra illa. Hvarje företag har sin historia, och det redliga arbetet måste alltid vinna erkännande. I England som annorstädes finnas redliga män och bedragare; och man får derföre i hvarje fall se till hvad folk man får att göra med, men icke går det an, derföre att man träffar på *en* bedragare, att helt kategoriskt döma alla lika. Hade jag ej varit för sjukdom hindrad, så skulle jag hafva skrivit till mina korrespondenter i England och gjort mig väl underrättad om de ifrågasvarande entreprenörerna. Så mycket kan jag dock säga, att alla personer, med hvilka jag haft tillfälle att rådgöra mig, hafva — och detta är från fyra särskilda håll — lemnat detta hus de amplaste vitsord, hvilka äfven kommit det till del från det Svenska konsulatet. Kan man då begära mera. Skola vi, sedan banans behöflighet och gagn blifvit erkändt, behandla dessa, som sträfva för sin orts framåtskridande, såsom omyndiga och säga till dem: I fån icke inlåta Er i några transaktioner med utländingar! Skola vi vägra dem hvad de begära, då de fordra så litet som nu är fallet. De, som äro så verksamma och uträttat så mycket som ifrågasvarande bolag, äro i sanning förtjenta af våra varmaste sympatier, och då någon risk dermed icke är förknippad, må vi gifva dem den million de begära, hvilken endast utgör en åttondedel af hela kostnaden. Må vi icke förbise fördelen af att i landet få in utländska kapitaler; och må vi, som hitintills talat så mycket

om nöden och behovet af dess afhjelpande, nu icke tillsluta den hand, som vi hitintills så gifmildt hållit öppen. Anseende att en milions uppoffring ej kan vara för stor för erhållande af en tretton mils jernbana, förordar jag på det varmaste bifall till Herr Arrhenii förslag.

Herr Nordenfelt, Leonard Magnus: Ehuru jag är väsendt-ligen förekommen af Herrar Faxe och Wærn, kan jag ej underlåta att söka närmare utreda frågan från några af de synpunkter, hvarifrån den enligt min mening hufvudsakligen bör betraktas. Hvad först beträffar frågan om den behållna inkomst som Statens jernvågstrafik komme att genast skörda af en bana genom dessa trakter, så tror jag ej, att den skäligen kan beräknas till mindre än 60,000 R:dr om året. Jag är i allmänhet mycket rädd för konkurrerande banor, men fruktar icke, i likhet med en föregående talare, att konkurrensen i detta fall ofördelaktigt skall inverka på Statens jernvågstrafik, emedan vestra kusten erbjuder stora företräden för import och export samt jag föreställer mig, att hvad som hufvudsakligast kommer att transporteras på denna bana till Oskarshamn blir skogsprodukter, hvaremot ladugårdsprodukter och landtmannavaror i allmänhet samt manufakturvaror komma att gå vesterut. Hvad beträffar frågan om prejudikatet, som här blifvit framhållen, så tror jag att man dervid ej bör fästa afseende, ty hvar som helst Staten för en åttondel af kostnaden må kunna erhålla en jernbana färdigbyggd, så vore det en alltför viktig och god affär, för att man borde låta den gå sig ur händerna. Summan är dessutom icke ruinerande och full säkerhet finnes för att medlen icke blifva utbetalade förr än banan blifvit färdig och godkänd.

Här har talats om skogssköfvingen, och Herr Wærn har bemött denna annärkning. Jag tillåter mig i detta fall fästa uppmärksamheten på, att den underlättade kommunikationen kommer att så mycket höja skogarnes värde eller deras produkter, att endast å artikeln *träkol* genom törhöjning af några öre på tunnan skall inom en ej så lång tid för dessa orter beredas en inkomst, som fullt motsvarar hela anläggningskostnaden.

Man fruktar de utländska entreprenörerna. Hade vi egna entreprenörer med egna kapitaler, så kunde vi naturligtvis undvara de utländske, men då vi ej ega dessa resurser, så måste vi acceptera de i öfrigt antagliga anbud, som blifvit gjorda, äfven om erfarenheten visat, att utländskt jernvägsarbete här i landet någon gång varit förenadt med risk. Beslut om hvarje banas utförande måste fattas för sig, och en uttald allmän åsigt bör ej lägga hinder i vägen för beslut i ett speciellt fall, då det visar sig, att detta beslut är för landet fördelaktigt.

Likväl är det två omständigheter, som göra att jag ej ser saken i så ljus dager som Herr Wærn; och med afseende hvarå jag anser att ändringar borde göras i kontraktet. Den första är, att det blir Herr Morton, som, genom de personer han utsett till ingenjörer, kommer att bedöma, om arbetet blifvit väl utfördt eller ej, så vida ej kompromissen skall blifva beständig. Den andra är, att planen ej

blifvit bestämd och godkänd af Kongl. Maj:t. Nu är visserligen sagdt, att lutningen ej får öfverstiga 1 på 60 och det skulle väl ej medföra någon skada, om en sådan lutning stundom skulle förekomma, men återkommer den alltför ofta, så blir trafikkostnaden ganska dyr. Dessutom anser jag sleepers vara alltför tunna. En småsak som dock lätt kan afhjelpas.

Jag önskar därför, att det skall starkare betonas, att Kongl. Maj:t bör godkänna planen, innan några penningar utlofvas, ty förslaget blir i annat fall vanskligt. Då Andra Kammaren fattat ett beslut angående förslaget, något afvikande från hvad motionären hemställt, och Stats-Utskottet synes mig bäst vara i tillfälle att föreslå en lämplig förändring af ordalagen, så hemställer jag, om icke en återremiss skulle kunna ega rum, synnerligast som jag anser, att någon olägenhet derigenom icke skulle kunna förmedlas.

Grefve Hamilton, Henning: Man har här yttrat, att vi vid öfverläggningen om en jernbana icke böra anslå känslor, och detta må väl i allmänhet medgifvas, dock beror det väsendtligen af hvilken känsla, som är i fråga. Att anslå känslan för det, som är för landet nyttigt och lämpligt, kan svårligen anses origtigt, och då det nu gäller att för ett enskildt ändamål anslå en betydlig summa, skulle jag gerna se, om jag kunde kalla nämnda känsla till verksamhet.

Jag medgifver villigt, att Oskarshamn är ett samhälle, som med mycken raskhet gått framåt, och som därför är förtjent af uppmuntran. Jag vill äfven tro, att den jernväg, som nu är i fråga, skulle blifva en fördel icke blott för Oskarshamn, utan för en större trakt, och att den således kan anses vara af allmänt gagn. Det är likväl icke egentligen härpå man lagt an, och torde det därför vara anledning att något närmare granska de skäl, som af förslagets förvarare blifvit anförda.

Till en början möta vi då nöden i Småland, och att afsigten med den fordrade millionen skulle vara, att bolaget redan under årets lopp skulle kunna använda ett sådant belopp till beredande af arbetsförtjenst åt de nödlidande. Att använda denna summa endast till arbetslöner, har likväl bolaget, så vidt jag rätt uppfattat den här gjorda framställningen, icke förbundit sig, än mindre att göra det under innevarande år. Kan icke detta ske, — och att nedlägga en million i arbetslöner före nästa skörd, torde vara alldeles omöjligt, — då har också det motiv förfallit, som skulle ligga i önskan att genom det begärda anslaget lindra nöden i landet. Bolagets fördel är, att drifva arbetet så fort som möjligt, och därför skall det sannolikt åt de arbetssökande skaffa all den förtjenst, som står i dess förmåga, men om Staten efter två eller tre års förlopp utbetalar en million eller icke, synes mig icke detta på saken hafva något inflytande.

Såsom ett bevekande skäl för det äskade anslaget, har man vidare anført, att det gällde frågan, huruvida landet skulle erhålla en jernväg af 13 mils längd, som ansluter sig på ena sidan till en stambana och på den andra till en hamn vid Ostersjön. Det vore dock

besynnerligt, om ej denna fråga redan skulle vara afgjord, då redan och oberoende af allt anslag ett bolag bildat sig, som med engelske entreprenörer ingått kontrakt om banans utförande. Att landet skall få en jernväg från Oskarshamn till Nässjö beror således icke af det beslut vi här fatta.

Någon vigt har man velat lägga derpå, att det anslag, som nu af Riksdagen kan beviljas, icke skulle tillfalla engelsmännen utan de Svenske innehafvarne af ett visst slags aktier. Om jag ej miss-tager mig, finnes derom ej ett ord i det förslag till beslut, som här blifvit framställt, och detta är också i sjelfva verket fullkomligen likgiltigt. Äro aktierna ställda till innehafvarne, lärer nemligen ingen kunna afgöra hvem som af dem är egare vid den tid, då det be-gärda anslaget skulle utfalla.

Slutligen har man såsom något lockande anført det fördelaktiga förhållande, att entreprenörerne skulle tillsläppa $\frac{2}{3}$ af kostnaden, och bolaget blott $\frac{1}{3}$. Det kan icke vara tillåtet att här omnämna enskilda personers eller korporationers förhållanden, och jag skall således icke uppgifva något namn, men måhända kan det icke vara alldeles otjenligt att omtala en erfarenhet, som jag varit i tillfälle att vinna i af-seende på en likartad öfverenskommelse. Staten hade åtagit sig att för ett större arbete tillskjuta $\frac{2}{3}$ af kostnaden mot förbindelse för ett bolag att betala $\frac{1}{3}$. Bolaget köpte spanmål på kredit, och sålde den mot kontant betalning samt arbetade för penningarne, till dess det kunde visa sig hafva verkställt arbete för en viss summa, hvarefter Staten måste betala dubbla beloppet. Om ej något mellankommit, skulle på detta sätt hela statsanslaget kunnat blifva utbetaldt, utan att bolaget i sjelfva verket bidragit med något annat än sin kredit, som ej var mycket värd.

Jag har härmed upptagit de väsentligaste skäl som för anslaget beviljande blifvit anförda, och anhåller nu blott att få anförva några omständigheter, hvilka synas mig tala deremot.

Jag har intet särskildt skäl att misstro de entreprenörer, som åtagit sig den ifrågavarande jernvägens utförande, men jag kan det oaktadt icke förneka, att jag hyser betänklighet vid att Staten skulle på något sätt blanda sig i ett företag, grundadt på öfverenskommelse med utländske och särskildt engelske entreprenörer. Vår erfarenhet deraf har i sanning icke varit behaglig. Om den ekonomiska förlu- sten dervid kan vara mindre att säga, men det har skett något vida värre, nemligen att de utländska bolag, som i Sverige misslyckats, försökt och ännu i denna stund försöka att i England nedsätta vårt anseende och vår kredit. Många dagar hafva icke förflutit, sedan man på ett sammanträde i London öppet förklarade, att Svenska Sta- ten icke redligt behandlat Gellivare bolag, att detta bolag gjort allt för att uppfylla sina förbindelser, men att Staten undandragit sig att betala det anslag, som blifvit lofvadt, och att detta förhållande för- orsakat bolagets undergång. Detta troddes naturligtvis. Af en hän- delse fanns vid tillfället närvarande en person, som kunde upplysa om det rätta förhållandet, men i hvad mån han lyckades göra sig trodd, vet jag icke. Sådana exempel äro åtminstone icke upp- muntrande.

En annan betänklighet ligger för mig i det outredda och åtminstone för mig obekanta skick, hvori hela denna fråga befinner. Man har väl någon tid hört talas om ett bolag, som uppgjort kontrakt om en jernväg mellan Oskarshamn och Nässjö, men om kontraktets beskaffenhet har jag först under denna öfverläggning erhållit en ytlig kännedom. En talare har funnit kontraktet böra ändras och icke kunna i sitt nuvarande skick godkännas. Kanske har han rätt, men hvem vet om bolaget vill godkänna de ändringar, vi kunna anse nödiga, och hvilka kanske skulle blifva flera, om vi hade tid att närmare granska frågan.

Det är möjligt, att en jernväg mellan Oskarshamn och Nässjö kan blifva fördelaktig icke blott för orten, utan äfven för en vidsträcktare krets, så att den kan betraktas såsom ett allmännyttigt företag. Detta är likväl icke nog, utan måste vi, då frågan är om ett så stort anslag som en million, vara pligtige att undersöka, om ej denna skulle kunna användas på ett för det allmänna ännu gagneligare sätt. Männe vi verkligen äro berättigade att anslå den blott på grund af de uppgifter vi här fått, och hvilka det är svårt att fasthålla i minnet, då de icke en gång blifvit oss i riksdagstrycket på förhand meddelade? Man har väl velat angifva såsom en fördel, att penningarne först efter några års förlopp skulle utbetalas, och så till vida må detta vara sannt, som vi icke äro i någon förlägenhet för användandet af de millioner, som äro att tillgå. Deremot finner jag en stor olägenhet i ovissheten, om vi äro bättre vid kassa det för oss obekanta är, då penningarne skola utgå. Utvägen att låna står oss väl sannolikt då, såsom nu, öppen, men om det också blifvit antaget såsom regel, att Staten bör låna för sina jernvägar, för ändamål som äro produktiva i dess hand, följer ingalunda deraf att vi hafva rätt att låna, för att skänka millioner åt enskilda, som bygga jernvägar för egen räkning. Detta är något helt annat och blir allt mera betänkligt i den mån anspråken på sådant understöd stiga; och att dessa ej skola blifva små, om vi bevilja millioner på så lösa grunder, som nu är i fråga, torde vara visst. Man har visserligen sagt, att de här framställda anspråken äro moderata, och af artighet vill jag ej bestrida, att ju icke så kan vara, men för att derom hafva ett sjelfständigt omdöme, borde jag veta, dels hvem som har dessa anspråk och dels i hvilka omständigheter de hafva sitt berättigande, ty utan rätt kan man icke tala om moderation. Båda delarne äro mig emellertid fullkomligt obekanta.

Det väsendtliga i denna fråga är för mig, att vi sakna de fullständiga uppgifter, som borde grunda ett så viktigt beslut, samt att saken icke blifvit pröfvad af Regeringen, knappast af Stats-Utskottet, som i alla händelser, efter den kännedom det tagit derom, gifvit ett afstyrkande svar å motionen.

På dessa grunder sluter jag mig till dem, som yrka bifall till Utskottets Betänkande i denna punkt.

Herr von Möller: Efter det sakrika föredrag, som Grefve Hamilton här nyss afgifvit och hvaruti jag till alla delar instämmer, vill jag endast tillägga några ord. Vi veta, att kontrakt är afslutadt

tadt mellan bolaget och de engelske entreprenörerna, vi hafva hört ett och annat af detta kontrakts innehåll här omnämnas. Dervid fann jag, att arbetets slutliga godkännande skall ske af entreprenörernas egna, det vill säga af engelske ingenjörer. Det är då visserligen godt och väl att i kontraktet inrymmas bestämmelser om att banan till stil och soliditet skall vara lika med våra stambanor, men huruvida detta gäller så mycket, när pröfningsrätten i alla fall ligger hos de engelske ingenjörerna, kan blifva en annan fråga. Och huru rimmar sig för öfrigt det nu af Herr Arrhenius väckta förslaget med nämnda kontraktsbestämmelse. I Herr Arrhenius yrkande heter det, att anslaget icke skulle utbetalas förrän banan blifvit färdigbyggd, afsynad och *godkänd, på sätt Kongl. Maj:t kan finna för godt föreskrifva*, och vidare förekommer det vilkoret, att bolaget, jemte beredande af arbetsförtjenst under detta år åt ortens befolkning, *i öfrigt uppfyllt de vilkor Kongl. Maj:t för understödets erhållande kan komma att i nåder föreskrifva*. Hur vet man, att, när nu kontrakt en gång är uppgjort, kontrahenterne vilja ingå på några ytterligare af Kongl. Maj:t föreskrifna vilkor, eller att de engelske entreprenörerna vilja underkasta sig, att banan skulle afsynas och godkännas på det sätt Kongl. Maj:t kan bestämma? Åtminstone kan man ej begära att de skola ingå härpå förrän de veta hvilka de vilkor äro som Kongl. Maj:t uppställer. Derom har icke heller Herr Arrhenius velat närmare yttra sig, utan tyckes meningen vara att kasta hela den frågan, outredd såsom den är, på Regeringen och Jernvägsstyrelsen. Dessa kunna nog äfven reda sig dermed, men man kan icke begära, att de skola hafva sitt beslut genast färdigt. En utredning af förhållandena måste föregå. Det kommer således att dröja ganska länge, innan bolaget kan få kännedom om vilkorens beskaffenhet, och när så en gång sker, vill kanske bolaget icke underkasta sig det samma. I hvilket fall som helst förfelar man emellertid det syftemål med detta anslag, som skulle ligga deri, att man kunde med dessa pengar bereda arbetsförtjenst under den *närvarande* nöden inom ifrågavarande orter.

På dessa och öfriga af Herr Grefve Hamilton framställda skäl kan jag ej annat än, med erkännande af den ädla syftning, förslaget innebär, anhålla om proposition på bifall till Utskottets hemställan.

Friherre Raab: Jag instämmer villigt med dem som anse, att vi väl behöfva våra millioner, men vi behöfva äfven jernvägar, och om vi kunna få dessa för så billigt pris att Staten slipper släppa till mera än $\frac{1}{2}$ del af anläggningskostnaden, såsom här är i fråga, så tror jag icke att penningarne blifvit bortkastade. En sådan väg, hvarigenom vår industri kommer att befrämjas och hvarigenom vi för framtiden kunna åstadkomma en ökad produktion med åtföljande ökad tillgångar, kan nog mer än väl ersätta landet den obetydliga utgift, som här äskas.

Jag begärde egentligen ordet för att besvara de invändningar emot förslaget, som blifvit gjorda sedan jag förra gången hade ordet. Detta har dock redan till hufvudsakligaste delen skett i Herr Wærns sarkrika anförande, hvarföre jag nu endast vill yttra några ord med anledning

af de betänkligheter Grefve Hamilton framhållit emot bifall till Herr Arrhenii yrkande. Herr Grefven frågade hvad vi kunna hafva för garanti för att en million verkligen användes på företaget. Jag ber Herr Grefven bemärka att uti Herr Arrhenii förslag står, såsom ett uttryckligt vilkor för anslaget erhållande, att bolaget skall använda minst en million under loppet af detta år för arbetets bedrifvande. Uppfylles icke detta vilkor, så komma naturligtvis icke heller penningarne att utbetalas. Grefve Hamilton yttrade ock, att, äfven om icke understöd lemnades, så skulle i alla fall banan fullbordas, då kontrakt redan vore slutadt, hvarföre banan sålunda alltid skulle komma landet till godo. Jag lemnar det derhän, huruvida det kan vara rätt, derföre att ett raskt samhälle begagnat tillfälle att göra upp ett fördelaktigt kontrakt under en tidpunkt då tusentals behöfva och önska arbetsförtjenst, att säga det vi icke unna detta samhälle hälften så stor fördel som andra under likartade förhållanden fått sig tillerkänd. Bolaget har ju icke begärt mera än denna åttendedel af hela kostnaden, och icke bör det väl straffas derföre att det gått litet i förväg, helst när detta skett i den goda afsigten att söka så snart som möjligt afhjelpa det myckna eländet inom orten.

Grefve Hamilton uppgaf att vid ett sammanträde i London någon eller några lära hafva beklagat sig deröfver att Svenska Staten svikit Gellivare-bolaget, förmenande Herr Grefven sådana yttranden vara menliga för vår kredit i utlandet och derföre borde vi akta oss för att inlåta oss i några affärer med engelska bolag. Herr Grefven nämnde dock sjelf att en person var vid sammanträdet närvarande, hvilken upplyste om det verkliga förhållandet med Gellivare-bolaget. Troligen behöfdes det icke heller mera än en person att upplysa detta för att de andra skulle finna att det låg ett misstag i den förut lemnade uppgiften. Måne ej dessutom detta möte kunde vara något likartadt med de hos oss nu ofta inträffande folkmötena, vid hvilka man till och med fattar resolutioner. ehuru något synnerligt afseende i allmänhet icke fästes vid de opinioner, som der uttalas. Någon obekantskap med förhållandena syntes Herr Grefven äfven ådagalägga, då han talade om att det möjligen kunde vara olämpligt att denna million lemnades blott till innehafvarne af andra seriens aktier. I 4:de § af den bolagsordning, som blifvit fastställd af Kongl. Maj:t, är antaget, att det skulle bli två klasser aktier, klassen *a* och klassen *b*; för den senare klassens aktier skulle den ort, genom hvilken banan går, ovilkorligen svara. Denna ort är således bunden vid åliggandet att teckna dessa aktier. Det här framställda förslaget innebär nu att bevilja en fördel till klassen *b*, eller lemna understöd till de aktieegare, som annars icke komma att få något, så vida icke banan kommer att rendera så mycket att alla aktieegarne af klassen *a* få full ränta på sina aktier. Det är således icke derföre att det är Svenskar, och icke engelsmän, hvilka innehafva andra serien, som denna förmån skulle tillkomma dem, utan derföre att dessa aktier äro af sämre beskaffenhet, ithy att första serien skall hafva fullt innan dessa få något.

Grefve Hamilton antydde vidare, att det skulle vara bättre, om man kunde ge ut millioner under årets statsregleringsperiod, i fall

man hade godt om penningar, än att nu besluta om anslag för framtiden, men nog är det en fördel att slippa ge ut denna million ännu på några år; man har då ränta i behåll och möjligheten att icke behöfva utbetala den, om icke bolaget uppfyller sina förbindelser.

Den värde talaren har slutligen förklarar, att han icke visste hvarifrån förslaget kom och om bolaget vore nöjdt dermed. Jag kan derpå icke svara annat än att först och främst Herr Arrhenii förslag i hufvudsak öfverensstämmer med Andra Kammarens beslut och vidare, att, såsom jag tror, förslaget på telegrafisk väg uppgjorts i samråd med styrelsen för bolaget, som förklarar sig nöjd dermed. Dessutom om jag på begäran lemnar ett anslag, så eger jag naturligtvis rätt att föreskrifva de vilkor hvarunder jag vill ge det.

Det är visserligen sannt att en million icke är så obetydligt i Sverige, men nog är det bättre att denna million utlofvas på detta sätt än att man möjligen tvingas att anlita det lilla kreditivet för att bispringa de personer, hvilka genom detta anslag skulle beredas arbetsförtjenst, så att de sjelfva kunde reda sig. — Hvad beträffar Herr von Möllers farhåga att så lång tid skulle åtgå, innan saken kunde slutligen af Kongl. Maj:t afgöras, emedan allt derförinnan måste noga undersökas, så är denna farhåga alldeles ogrundad. Denna sträckning är redan undersökt af så väl Majoren Friherre De Geer som Kapten Nerman, och det kan på sin höjd vara en och annan liten afvikelse som man gjort ifrån deras förslag.

Jag bekänner upprigtigt att jag skulle anse det vara att betrakta såsom nära nog de obotfärdigas förhinder, om man nekade allt slags understöd åt de personer, som här gjort så mycket, så väl för befrämjandet af en nyttig kommunikation som för nödens afhjelpande i dessa så svårt hemsökta trakter.

Jag yrkar fortfarande bifall till Herr Arrhenii förslag.

Herr Caspersson: Jag är förekommen af föregående talare i de flesta omständigheter, hvarom jag ämnat yttra mig, så att jag kan fatta mig helt kort.

En talare har fruktat att, när banan blefve färdig, den ej skulle blifva tillräckligt trafikerad, utom af transporten utaf skogsprodukter, hvarigenom åter all skog snart skulle utrotas i dessa trakter, hvarefter banan ej längre kunde bära sig. Deremot får jag anmärka, att redan nu flera ångfartyg äro sysselsatta med frakter från Göteborg till Östersjön och tvärtom, såväl yttre vägen, som kanalvägen, och under sådana förhållanden torde man ej kunna föreställa sig, att en jernväg, som sammanbinder Östersjön och Nordsjön, skulle sakna trafik. Jag tror således farhågorna i det fallet vara ogrundade.

Man har sagt, att det ej vore skäl att nu utfästa en million, att betalas i framtiden, enär man ej visste, huruvida Staten då egde tillgångar dertill. Jag tror för min del att Staten i detta fall har en bestämd tillgång. Riksdagen har antagit, att inkomsterna af Statens jernvägar skola användas till byggande af nya jernvägar. Detta är en inkomst, som är någorlunda säker, och den har ej något år understigit en million. Således tror jag, att en bestämd tillgång finnes till

detta anslag, utan att man behöfver, då det skall utbetalas, anlita lånevägen.

Man har vidare anmärkt, att engelske ingenjörer skulle godkänna arbetet. Detta är en naturlig följd deraf, att arbetet bedrivs af engelske ingenjörer, och att aktieegarne leverera arbete och materialier till banan. De engelske ingenjörerna måste derföre hafva en viss rättighet att pröfva, huruvida materialierna äro nöjaktiga. Deremot innehåller kontraktet, dels att banan, då den afsynas, skall vara i fullgodt skick och byggd i öfverensstämmelse med Statens jernvägar, och dels att tvister skola slitas genom kompromiss; och häri har bolaget, enligt mitt förmenande, tillräcklig säkerhet derför, att det ej kan bero på engelske ingenjörers godtycke att antaga ett dåligt arbete.

En talare har ansett, att man, heldre än att göra någon ändring i Herr Arrhenii förslag, borde återförvisa ärendet till Utskottet. Men jag tror, att en sådan åtgärd vore olämplig, Andra Kammaren har redan fattat sitt beslut och en återförvisning skulle, enligt min åsigt, endast leda derhän, att Utskottet anmodade Första Kammaren att äfven för sin del fatta beslut. Således anser jag det vara nödvändigt, att vi nu besluta oss; ty någon sammanjemkning kan ej ifrågakomma förr än bägge Kamrarna fattat beslut.

En talare har insinuerat, att hvar och en söker på lämpligaste sätt bereda jernvägar åt sin ort. Jag är i det fallet ett lyckligt eller olyckligt undantag, ty under inga förhållanden kan min ort få några jernvägar.

På grund af hvad jag anfört, anhåller jag om bifall till Herr Arrhenii förslag.

Herr von Koch: Jag skulle ej uppehålla denna diskussion, om jag ej på visst sätt blifvit uppmanad dertill af några talare, som särskildt vidrört en bana till Carlskrona; och den förste talaren nämnde, att en sådan bana både i strategiskt och annat hänseende vore bättre än den ifrågavarande banan. Ja, jag för min del tror gerna, att en bana till Carlskrona vore bättre, liksom jag förmodar, att de, som bo i Calmar, Halmstad eller Warberg skulle anse den bana vara bättre, som hade några af dessa städer till ändpunkt. Men jag anser mig icke desto mindre pliktig förklara, att — när vi ej nu hafva att välja emellan en bana till Carlskrona med flera städer och denna nu föreslagna; och då jag, af de skäl, jag hört å ömse sidor anföras, blifvit öfvertygad om nyttan af denna bana; och då villkoren äro sådana, som mig veterligen aldrig förut erbjudits och sannolikt ej på länge komma att ånyo erbjudas, nemligen att man skulle få 13 mils jernväg från Statens bana till Östersjön för en million — jag, oberoende deraf, att jag bor i en annan provins, som möjligen kan hafva skada af denna bana, tillstyrker bifall till Herr Arrhenii förslag.

Herr Frisk: De skäl, jag ämnat anföra för bifall till Herr Arrhenii förslag, äro redan tillräckligt framhållna, hvarföre jag kan inskränka mig till att instämma med Herr Arrhenius.

Friherre Nordenfalk: Jag har ej begärt ordet för att upp-

repa de skäl, som redan blifvit anförda för bifall till det ifrågasatta anslaget, utan för att fästa Kammararens uppmärksamhet på nödvändigheten att återförvisa denna punkt. Till stöd för denna min åsigt får jag återropa, utom hvad Herr Nordenfelt yttrat, tvänne andra omständigheter.

Om vi gå tillbaka till Stats-Utskottets förra Betänkande, så finna vi vid frågan om anslag till en bibana till Dejeforss från nordvestra stambanan, att Utskottet ansett lämpligt att i en mängd punkter bestämma hvilka rättigheter, vid beviljande af anslaget till denna bana, Staten borde förbehålla sig i afseende på taxor för fortskaffande af post, trupper m. m. Om Stats-Utskottet funnit, att "de vilkor Kongl. Maj:t behagade bestämma" omfattat äfven de af Utskottet då specificerade bestämmelser, hade Utskottet naturligtvis underlåtit närmare yttra sig om desamma. När så ej skett, tror jag att äfven i nu ifrågavarande fall det af Herr Arrhenius föreslagna öfverlemnande till Kongl. Maj:t af vilkorens bestämmande ej för Kongl. Maj:t innefattar möjlighet att föreskrifva sagda bestämmelser. Men då det torde vara skäl att Staten äfven härvidlag vid löftet om bidrag till den nu ifrågavarande banan förbehåller sig motsvarande vilkor, och redigering af dem ej nu kan ske, synes det mig skäl derom anlita Stats-Utskottet.

Det andra skälet är det, att, då bolaget naturligtvis önskar, att banan snart skall blifva färdig, det möjligen, enär arbetspriserna nu äro låga, kommer att pådrifva arbetet med all skyndsamhet, hvarföre det ju ligger inom möjlighetens område, att banan kunde blifva färdig inom nästa års utgång, då ock anhållan om anslagets utbetalande kunde framställas, innan medel därför vore afsedda. Detta torde man böra taga i betraktande, och därför göra ett sådant tillägg till beslutet om anslaget, att direktionen tillförbindes att minst ett år, innan utbetalning kan ifrågakomma, anmäla hos Kongl. Maj:t den tidpunkt då banan kan anses till afsyning färdig; då Kongl. Maj:t ej lär underlåta i tid gifva Riksdagen del deraf. Då jag således anser, att Herr Arrhenii förslag ej obetingadt bör antagas, men det icke torde vara lämpligt att nu formulera något nytt förslag, anhåller jag om punktens återremitterande till Utskottet; då vi ännu hafva två veckor kvar af Riksdagen, torde den begränsade tiden därför ej lägga hinder i vägen.

Herr Arrhenius: Jag skall ej länge upptaga Kammararens tid. Jag har begärt ordet, hufvudsakligen med anledning af Grefve Hamiltons hemställan, huruvida den proposition, som blifvit af mig framställd, vore ett enskildt hugskott af mig. Detta är icke händelsen; de åsikter, som jag uttalat, hafva gillats af bolagets delegerade, då de uppvaktade Kongl. Maj:t för att begära anslag till den ifrågavarande banan. Det är gifvet, att detta bolag, liksom andra, som önska bygga bibanor, räknat på något understöd från Staten. Derföre gjorde bolaget ansökan härom, genast det konstituerades. De delegerade förklarade då vid en sammankomst, dervid jag och många andra representanter voro tillstädes, för mig, att de voro belättna med antingen lån, räntegaranti eller anslag. Sedan Stats-Utskottet emel-

lertid uttalat den åsigten, att lån och räntegaranti ej vidare borde ifrågakomma i och för några jernvägsanläggningar, utan i stället direkta anslag till ett visst belopp, så ansåg man det rättaste vara att begära ett anslag och man fästade sig vid det af mig här föreslagna beloppet; och bolaget är fullkomligt belätet, om det erhåller visshet derom, att det kan få detta understöd, då banan blir färdig, emedan det då utan svårighet kan för året negociera upp det penningebelopp, som behöfves för att utföra arbetet i den skala, man beräknat, och bereda arbetsförtjenst åt de nödlidande.

Medan jag har ordet, ber jag särskildt få erinra, med anledning af Grefve Hamiltons yttrande, att det vore i sin ordning, att Staten lemnade lån för sådana ändamål, som äro produktiva för Staten, men ej för andra, att denna bana, såsom Herr Nordenfelt redan visat, blir produktiv för Staten, i thy att den tillförer stambanan större trafik.

Med de vilkor, som upptagas i mitt förslag, vill det synas mig, att det ligger i Kongl. Maj:ts hand att, om anslaget beviljas, föreskrifva de närmare bestämmelser, som blifvit föreslagna af Herrar Nordenfelt, von Möller och Nordenfalk, hvarföre jag tror, att det icke är lämpligt att återremittera punkten, utan att man i stället bör afgöra den. Jag yrkar derföre bifall till mitt förslag.

Jag ber särskildt få nämna, att hvad angår 2:dra klassens aktier i denna bana, så innehåller Bolags-ordningens 4 § i sådant hänseende: "Hvarje aktie af andra klassen (Serien B) skall vara ställd till viss man, intilldess jernvägsbyggnaden blifvit fullbordad, hvarefter aktierna må kunna ställas till innehafvaren, hvaremot första klassens aktier (Serien A) kunna omedelbart utfärdas till innehafvaren. Dessa aktier af 2:dra serien komma således ej i andras händer än de Svenska delegarnes i bolaget. De hafva ej rätt att lemna aktierna ifrån sig förr än banan är färdig; och det är således klart, att detta anslag kommer dem omedelbart tillgodo.

Herr Bennich: Jag skall icke länge uppehålla Herrarne. Jag får förklara, att jag anser förslaget böra understödjas på det sätt, som af Andra Kammaren blifvit beslutadt och Herr Arrhenius yrkat; men då beslutet i Andra Kammaren och Herr Arrhenii förslag icke fullkomligt öfverensstämman till ordalydelsen, och då det synes vara af vigt, att Riksdagens beslut blir affattadt i betänksamma och så bestämda ordalag, att ändamålet på bästa sätt befrämjas, så tror jag återremiss vara lämpligaste sättet att vinna hvad man åsyftar.

En talare har anmärkt, att en återremiss i detta fall ej skulle tjena till annat än att Stats-Utskottet inkom till denna Kammare med begäran att äfven den måtte fatta beslut; men detta är icke fallet i en sådan fråga som denna, så snart ingendera Kammaren godkänt Utskottets förslag. När Andra Kammaren beviljat anslag och Första Kammaren återremitterar punkten i den syftning, att anslag bör gifvas, så måste Utskottet framställa förslag till sammanjemkning, som kan tillfredsställa båda Kamrarne.

Jag yrkar således återremiss af punkten.

Herr Lagerstråle: Jag får förena mig med dem, som yrka

återremiss. Jag gör det af intresse för saken, och på det att de ledamöter, som ej äro benägna att alltför lösligt och hastigt besluta i denna fråga, må kunna komma i tillfälle att, efter en fullständig utredning och mogen pröfning, fatta sitt beslut.

Jag yrkar således återremiss.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan i den förevarande punkten; dels af Herr Arrhenius, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, skulle fatta ett så lydande beslut: "att Riksdagen anser Nässjö—Oskarshamn-jernvägen vara af den vigt, att den må komma i åtnjutande af understöd från Staten, samt att en million riksdaler anvisas att, sedan banan blifvit färdigbyggd, afsynad och godkänd, på sätt Kongl. Maj:t kan finna för godt föreskrifva, tilldelas det för nämnda jernväg bildade bolags innehafvare af andra seriens aktier, med vilkor att bolaget under innevarande år använder minst en lika stor summa till arbetets bedrivande, och sålunda tillfälle till utkomst beredes åt ortens nu nödlidande och arbetsförtjenst saknande befolkning; samt att bolaget i öfrigt uppfyllt de vilkor Kongl. Maj:t för understödets erhållande kan komma att i nåder föreskrifva"; och dels slutligen, att punkten skulle till Utskottet återförvisas.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, sedermera proposition på antagande af Herr Arrhenii förslag, då svaren likaledes utföllo med många så väl ja som nej, och slutligen proposition på återremiss af punkten, hvilken proposition besvarades med många nej jemte åtskilliga ja; hvarefter och sedan proposition på bifall till punkten förnyats samt med många ja och nej i blandning besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Efter förmälan, att Kammaren egde att bestämma, hvilketdera af de öfriga yrkandena skulle utgöra kontrapositionen vid den blifvande voteringen, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition derå, att Herr Arrhenii förslag skulle intagas i kontrapositionen, och, då dervid svarades många så väl ja som nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Som votering om kontrapositionens innehåll äskades, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att, vid blifvande votering om bifall till Stats-Utskottets i 6:te punkten af Betänkandet N:o 66^a gjorda hemställan, i fråga om anslag till byggandet af en jernväg emellan Oskarshamn och Nässjö, kontrapositionen skall innehålla afslag å samma hem-

ställan och bifall till det af Herr Arrhenius i frågan gjorda förslag, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antager Kammaren till kontraposition vid voteringen återremiss af den ifrågavarande punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut hade rösterna utfallit sålunda:

Ja — 42;
Nej — 52.

Uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition för hufvudvoteringen:

Den, som bifaller Stats-Utskottets i 6:te punkten af Betänkandet N:o 66 afgifna hemställan, i fråga om anslag för byggandet af en jernväg emellan Oskarshamn och Nässjö, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisar Kammaren denna punkt.

Vid denna omröstnings utgång befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 51;
Nej — 44.

7:de punkten.

Bifölls.

Mom. a och b.

Biföllos.

Mom. c.

Herr Berg: Då jag uppträder i denna fråga är det icke utan en viss förlägenhet, emedan jag sjelf är intressent i Wallåkra stenkolsaktiebolag och således måhända ej kan anses opartisk. Jag kan dock med lugn yttra mig, ty om jag vore egennyttig, hade jag ej framkommit med detta förslag; ja till och med om jag i denna stund vore egennyttig, skulle jag ej förorda det ifrågavarande anslaget.

Fastän jag således är lugn beträffande omdömet om mitt yttrande, så är jag dock varm för saken och önskade kunna meddela min värma till Kammarens Herrar ledamöter. Jag är varm derföre att det gäller ej allenast ett betydligt antal aktieegare, hvilkas lycka och väl bero på utgången af denna fråga, utan äfven flera hundrade arbetares bästa

— ej så mycket nu som i framtiden — hvilka hafva sin utkomst genom arbete i bolagets tjenst. Ja det gäller äfven fosterlandet, som deraf har en betydande fördel, och att denna fördel kommer att blifva ganska betydlig, det tror jag att hvar och en skall inse. Ty om Riksdagen beviljar det understöd jag förordar för en jernväg emellan gruffälten vid Billesholm och lämplig punkt å Landskrona—Helsingborgs jernväg, så blifver bolaget snart i tillfälle att betydligt utvidga den kolbrytning, hvarmed vi nu sedan ett år med temlig framgång varit sysselsatta, och hvilken utvidgning ej kan ega rum utan att lättade kommunikationer beredas. Men inom ett år sedan jernvägen blifvit byggd skulle bolaget kunna producera kol för högre belopp än det låneunderstöd som jag begärt.

Jag är lugn äfven derföre att jag vet, att det ej är någon upproffring från Statens sida, som här är i fråga. Det är ett låneunderstöd, hvaraf vinsten kommer att blifva ökade trafikinkomster för Staten och fördelen att kunna använda våra inhemska stenkol — en vinst, som vida kommer att öfverstiga den ränta Staten åtnjutit å medel, som den försträckt till åtskilliga andra enskilda jernvägar. Jag är tacksam mot de ledamöter af Stats-Utskottet, som med välvilja ytrat sig om min motion, men jag skulle varit ännu mera tacksam, om de gynnsamma svar jag erhållit från Utskottets ledamöter såväl i denna som i Andra Kammaren ledt till ett bättre resultat.

Mig synes, att Stats-Utskottet med temligen lätt hand motiverat sitt afslag. Jag finner bland dess motiver egentligen icke något annat än det vanliga, att låneunderstöd numera knappast torde vara användbart för understöddjandet af privata bolagsbanor, men Utskottet tillägger dock: "synnerligast då fråga är om jernvägsanläggningar i större skala". Då denna jernväg ej är i någon större skala, utan är en bland de minsta, så kunde man hafva anledning att tro, att dessa motiver ej skulle så alldeles hålla streck i detta fall, utan att snarare felet legat å min sida, som ej gifvit tillräckliga upplysningar. Jag vet, eller rättare jag tror, att Stats-Utskottet hyst några betänkligheter med afseende på den säkerhet Staten skulle kunna hafva för lånets återbetalning, och jag antar äfven möjligheten af att Utskottet ansett, att landets finansiella omständigheter för närvarande vore sådana, att Staten ej borde utvidga sin lånerörelse. Jag fruktar äfven för att jag ej gifvit nog klara upplysningar till vägledning för såväl Stats-Utskottets ledamöter som denna Kammare, och beder jag derföre att nu få fylla det hvarmed jag brustit.

I sådant afseende ber jag att få hänvisa till min motion, hvaraf Herrarne behagade finna, att frågan gäller en jernvägsanläggning till ett kolfält, som enligt redan på theoretisk väg erhållna upplysningar, dem Professor Erdmann meddelat, inrymmer ett kolförråd, som, om det ej är outtömligt, dock medgifver under en tidrymd af 245 år en daglig brytning af 5,000 kubikfot. Sedan denna undersökning af Professor Erdmann gjordes, har likvisst bolaget genom ytterligare borrhningar funnit, att stenkolslagren, som å de af Erdmann undersökta ställen endast egde 9, 10 å 12 tums mäktighet, på andra ställen äro af ända till 34 tums mäktighet. Dessa 34 tum hafva vi funnit på Billesholms egor, men de hafva, sedan schaktet öppnats, befunnits innehålla blott 24 tum af bästa sorten. De öfriga 10 tummen inne-

hålla s. k. flöts, men detta lager på 24 tum var så godt, att de kol som der brytas äro jemförliga med de bästa engelska, visserligen ej i värmeproducerande kraft, ty de hafva ingen svafvelhalt, men mycket gaspartiklar, så att de kunna begagnas ej blott till lokomotiver och för jernhandteringen, utan äfven för gasberedning, hvilket visades genom ganska vackra försök under landtbruksmötet i Stockholm 1868, och hvarom jag har bevis ifrån Baron Fock samt Professor Liebig. Dessa stenkol hafva äfven under mera än ett års tid med fördel begagnats för Landskrona—Helsingborgs jernväg. Enligt de uppgifter, som jag i slutet af Oktober erhöll, hade detta jernvägsbolag, genom att använda dessa kol i stället för engelska, på 5 å 6 månader inbesparat 5 å 6,000 R:dr. Äfven för Statens jernvägar hafva dessa kol med fördel blifvit använda. Men för att man af dessa kol skall kunna draga största nytta på lokomotiven, så måste risterna göras annorlunda och äfven skorstenarne något ändras. Detta gör, att, om Staten vill hafva samma fördel af dessa kol, som af andra, så måste Staten bekosta en liten förändring på lokomotiven, men det oaktadt har Jernvägsstyrelsen använt dem och begärt mera än vi kunnat lemna. Anledningen åter, hvarföre vi ej kunna lemna så mycket som begäres, är att vi ej kunna köra dem från grufvorna till jernvägen. För att kunna med förmån bryta kolen är det nödvändigt att göra det i större skala, ty de faux frais som följa med äro proportionsvis större, när det arbetas i mindre skala. För närvarande är brytningskostnaden, med tillägg af faux frais, 60 öre per ton och forlönen till Wallåkra 40 öre. Detta gör att stenkolen stå oss till 1 R:dr per ton. Men vid sådana tillfällen, då landtfolket är mycket sysselsatt, såsom vid skördetiden, är forlönen högre; 40 öre är emellertid medelpriset. För de bästa kolen hafva vi erhållit 1 R:dr 50 öre. För småkolen deremot hafva vi ej fått mer än 1 R:dr. Således är behållningen obetydlig, dock ej så, att det icke bär sig. Men deremot hafva vi full visshet att, om vi få en jernväg, så att vi kunna frakta kolen för 20 till och med för 15 öre, hinna till en kolbrytning som är femdubbel mot nu; och är jag öfvertygad, att ett år efter det jernvägen är byggd och i gång, så böra vi med säkerhet kunna påräkna, att hafva 50 öre i behåll per ton kol, hvilket för 300,000 ton gör 150,000 R:dr. — Jag har tillåtit mig att yttra detta för att besvara ett tvifvelsmål, som jag föreställer mig, att Stats-Utskottet haft, och äfven en och annan af dess ledamöter yttrat för mig angående den säkerhet, som skulle kunna lemnas för lånet. Vi hafva vänt oss till statsmagterna med en anhållan, och det är alltså visserligen såsom supplikant jag här framträder, men det är såsom supplikant i en sak, der det gäller mera landets väl än mitt eget. Det torde kanske kunna sägas, att det erforderliga beloppet borde af bolaget sjelft kunna tillskjutas, helst detta består af förmögna män, så väl i orten, som i Göteborg. Men, mine Herrar, då privata personer utlåna sina pengar, så söka de gerna och med rätta sitt eget intresse, och de lära väl ej vilja låna ut på så lång amorteringstid, som vi behöfva för att kunna med nytta begagna oss af lånet och med full säkerhet återbetala detsamma. Jag får ock nämna, att jag klappat på mången dörr, men jag har der

ej kunnat klappa som supplikant, hvilket jag tycker mig kunna göra här, då jag vet, att det gäller en sak, hvaraf landet sjelf kan hafva den största nyttan.

Bolaget har med betydliga uppoffringar förvärfvat sig detta kol-fält och har ej haft små omkostnader att bestrida. Det är möjligt, att det första bolaget misshushållade och att äfven detta drabbat det nya bolaget. Har detta senare misshushållat, har det varit af sparsamhetsskäl, ty det tänkte kunna hjälpa sig med det förra bolagets dåliga maskiner. Detta visade sig emellertid vara ett misstag och föranledde äfven dryga kostnader. Ty sedan vi funnit vårt misstag hafva vi skaffat oss nya dyrbara maskiner, med hvilka vi kommit till det resultat, der vi nu äro, nemligen att vi kunna bryta 300 tunnor om dagen.

Jag har haft äran uppgifva, att det schakt, der vi nu bryta, innehåller flöts af 24 fots mäktighet. Vi hafva genom flera borrnin-gar kommit till det resultat, att kollagren hafva fullt ut lika stor mäktighet på en mycket stor yta. Vi hafva ock vid brytningen funnit att detta hållit streck. Vi hafva till och med på en qvadratfots yta, som rätteligen ej skulle innehålla mer än 72 kubikfot, i medeltal fått 82 kubikfot. Detta bevisar att det mått vi tagit af 24 fot är för litet. Det härleder sig visserligen till en del deraf, att kolen i sitt obrutna skick taga mindre utrymme än när de äro brutna, men det bevisar dock, att verkligheten öfverträffar, hvad man väntat.

Jag har vågat vända mig med detta tal till Kammarens ledamö-ter, under förhoppning att de skulle anse nyttigt att uppmuntra den inhemska industrien; och om de i denna stund bifalla den af mig gjorda framställning, så tror jag äfven, att de i en ej så obetydlig mån skola hafva gjort sitt till för att underlätta den nöd, som nu råder i en stor del af riket. Jag vågar tro, att, om hvar och en i vårt land hade arbete, så vore vårt land ej längre fattigt. Det finnes en gammal regel, som säger att den är rik, som arbetar.

Jag har anledning att tro, att det ej skulle vara så svårt för Stats-verket att förskaffa oss detta lån, och jag har såsom andra alternativa endast begärt, att Riksdagen måtte bestämma att det begärda lånebidraget måtte anskaffas samtidigt och i sammanhang med de medel, som komma att upplånas för fortsättande af nordvestra stambanan. Jag har anledning att tro, att detta ej skall komma att möta några svårigheter, enär jag för några dagar sedan erfor, att Herr Civilministern då icke fann det möta svårighet, att redan i år anskaffa den million, som man föreslog skulle utöfver redan anvisade medel för nordvestra stambanan anvisas.

Jag slutar med att upptaga ett yttrande, som jag för 14 dagar sedan hörde, nemligen att vårt mål här i lifvet ej vore blott att verka för egen förkofran i sedligt hänseende, utan äfven att offra våra lif för vårt land. Jag tillåter mig den anmärkningen, att det visserligen är något stort och vackert att offra lifvet för sitt fädernesland, men det är kanske ett lika vackert och mängen gång kanhända ett större offer att egna sina krafter åt att lefva och verka. Under förhoppning att Herrarne gilla dessa åsigtter, så begär jag nu Eder medverkan, då jag vördsamt anhåller om proposition på afslag å den

föredragna punkten och bifall till min motion, hvori jag likvisst, i anledning af de farhågor, som blifvit uttalade emot den säkerhet vi skulle kunna bjuda, äfvensom emot den ränta af endast 5 procent, som jag föreslagit, beder att få förändra min begäran derhän, att jag i stället yrkar bifall å den af Herr Nordenfelt vid denna punkt afgifna reservation.

Herr von Geijer: Jag erkänner, att det beslut, som Kammarren rörande en föregående punkt nyss fattat, låter förmoda att Kammarren ej vid denna riksdag vill bevilja anslag till anläggning af bibanor. Detta beslut afsåg dock, såsom äfven den siste talaren påpekade, endast "större" företag, och här är fråga om ett helt litet, nemligen en bana, som ej är mer än 1 mil lång. Under debatterna om de stora jernvägsföretagen hafva flera talare fäst uppmärksamheten derpå, att de banor, som par preference borde ifragakomma, vore sådana, hvilka, ledande direkte till bergslagens gruffält, kunde underlätta forslingen af de jordfynd der upptagas. Det var väl då fråga om andra slag af gruffält än för stenkolsbrytning, men saken är ju densamma; och en bana från en punkt å Helsingborgs—Landskrona jernväg till stenkolsgrufvorna vid Billesholm torde derföre få anses lika vigtig som de mycket omordade bergslagsbanorna norr om Mälaren. Jag har hört flere utmärkte vetenskapsmän säga, att stenkolsbrytningen vid Billesholm kan blifva af en mycket stor betydelse för vår industriella utveckling, så att det till och med icke är omöjligt, att, om tillgången å stenkol blir så riklig man har skäl förmoda, komma stora verkstäder för förädlingen af vårt jern att anläggas på vestra kusten, med beräkning på stenkol från skånska grufvorna.

Enskilde hafva redan offrat betydliga summor för att sätta stenkolsbrytningen vid Billesholm i gång, och detta företag torde vara förtjent af någon uppmuntran från Statens sida. Det är väl icke mycket begärdt: ett lån på 400,000 R:dr mot 5 procent ränta och 3 procent amortering?

Jag ber att särskildt få fästa uppmärksamhet derpå, att den föreslagna banan från någon punkt på Helsingborg—Landskrona-jernvägen till Billesholm uppnår derstädes ett område, hvarest ett helt jernvägsnät med särdeles lönande trafik snart nog kan emotses. En bana från Helsingborgstrakten österut kan nemligen ej länge låta vänta på sig, hvilken förbindes med Statens södra jernbana i Stehag eller Hessleholm. Detta jernvägsnät torde blifva af stor vigt, äfven derföre att inom dess område ligger Ljungbyhed, eller den största depôt för truppers sammandragning här finnes i riket. Fördelarne vid landets försvar af underlättade kommunikationer till nämnda depôt, der under krig rekrytbildning i stor skala kommer att ega rum, ligga i öppen dag. Jag förenar mig med den föregående talaren och tillstyrker bifall till Herr Nordenfelts reservation.

Herr Hasselrot: Det är ej såsom delegare i det ifrågavarande bolaget -- jag har ingen aktie deri -- utan såsom Svensk man och varm vän af landets industriella förkofran som jag uppträder till försvar för motionärens yrkande. Då det lyckats oss att i Skåne upp-

täcka stenkolslager, om hvilkas rikedom vi på goda skäl göra oss stora förhoppningar, så synes det ock vara önskligt att man vidtager alla de åtgärder, hvarigenom dessa rikedomar kunna bringas i dagen, och då man beräknar hvilka omätliga summor årligen utgå ur riket för fyllande af vårt stenkolsbehof och finner, att en ändring häri kan vinnas, om vi hjälpa bolaget, så måste det vara hvarje fosterlandsväns pligt att underlätta de svårigheter att göra dessa rikedomar tillgängliga, hvarmed bolaget laborerar. Det är Statens pligt att träda emellan för att bringa i gång och hjälpa åstad ett företag sådant som detta, hvilket till en början kräfver stora och kostsamma ansträngningar, men, såsom vi hoppas, sedermera skall i mångdubbelt mått ersätta landet dessa uppoffringar.

För min del kan jag således icke biträda Utskottets hemställan, till stöd hvarför endast åberopats den förut tillstyrkta skrifvelsen till Kongl. Maj:t om det sätt, hvarpå man i allmänhet bör tillvägagå för befordrande af enskilda jernvägsanläggningar. Jag hyser större sympatier för att Riksdagen i hvarje särskildt fall pröfvar den bananläggning, som är i fråga. På dessa skäl yrkar jag bifall till Herr Nordenfelts reservation, hvilken lyder sålunda: "att Riksdagen ville, för anläggning emellan Billesholm och lämplig punkt på Landskrona—Helsingborgs-banan af en jernväg, utförd efter plan och på vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t kan finna godt i nåder godkänna, bevilja ett låneunderstöd af 400,000 R:dr emot den ränta och amortering, som af Riksgälds-kontoret vid nästa låns upptagande kan betingas samt emot den säkerhet för lånevilkorens fullgörande, som Kongl. Maj:t i nåder behagar godkänna."

Herr Tornerhjelm: Jag beklagar visserligen den slutsats, hvartill Utskottet kommit i denna punkt, men Utskottet har förmodligen ansett det vara af vigt att ej vika från de principer, Utskottet velat i allmänhet göra gällande i afseende på bibanors understödande af Staten. Jag erkänner ock att jag har föga hopp att denna fråga i afton skall kunna vinna Kammarens bifall, men jag kan dock icke underlåta att omtala, i min egenskap af ledamot i direktionen för Landskrona—Helsingborgs jernväg, att denna bana sedan mera än ett år icke begagnat annan stenkol än den som hemtas från ifrågasvarande grufvor och funnit detta medföra minst 10 procent besparing. Äfven å stambanorna hafva försök med denna sort stenkol blifvit anställda, hvilka slagit mycket fördelaktigt ut.

Såsom vi veta står den frågan för närvarande på dagordningen i Europa, hvilka krigsmaterialier skola såsom kontraband anses, och jag föreställer mig att stenkol nog komma att räknas deribland. Deraf kan man finna af huru stor vigt det i händelse af krig måste vara för ett land att kunna själf förse sig med stenkol för fabriker, jernvägar etc. Detta är onekligen ett ganska talande skäl, och ett bland dem, som förmå mig att önska, det ifrågasvarande bolag kunde beredas den här föreslagna förmånen, hvilken jag gerna unnar bolaget, i trots deraf att jag såsom delegare i Höganäs-verken kunde synas af eget intresse frestad att motarbeta Wallåkra-bolagets utveckling. Men så är icke förhållandet. Dessa båda företag hafva,

i min tanke, icke några stridiga intressen, de kunna alltför väl gå bredd i bredd med hvarandra, ty, beggaderas produktion må uppdrifvas aldrig så högt, de lära icke vara i stånd att lemna mera än landet behöver.

Om det nu icke skulle lyckas att erhålla anslag till denna bana, så är jag öfvertygad att frågan icke faller ändå, i följd af det förut fattade beslutet att ingå till Kongl. Maj:t med anhållan om en allmän undersökning, rörande de enskilda bananläggningar, som företrädesvis kunna vara af behovet påkallade. Frågan skall således — derom kunna vi vara förvissade — återkomma till dess den fått sin lösning på ett sätt som gagnar det för landet viktiga företag, man afser att understödja med det här ifrågasatta, ej särdeles betydliga lånebeloppet.

Grefve af Ugglas: Stats-Utskottet har haft flera skäl att afstyrka bifall till ifrågavarande motion. Första skälet återfinnes i den skrifvelse till Kongl. Maj:t, som numera är af Riksdagen beslutad och hvarest Utskottet och numera Riksdagen har förklarat sig icke vilja eller rättare ansett sig icke böra välja ibland de många förslag till banor som inkommit, utan öfverlemnadt frågan till Kongl. Maj:ts ompröfning. Att nu genast bryta ut denna bana, och anslå medel till den vore väl vid sådant förhållande icke lämpligt. Andra skälet ligger i Utskottets åsigt, att understöd från Statens sida icke vidare borde lemnas för enskilda jernvägsanläggningar på det sätt, som hittills skett och jemväl nu blifvit föreslaget, nemligen genom *lån*. Det har visserligen af en talare blifvit anmärkt, att Utskottet dervidlag hufvudsakligen yttrat sig om *större* banor, och det är sannt att ett sådant ord står der verkligen, men Utskottets hufvudtanke var den, att detta sätt att lemna understöd, genom lån, icke vidare borde från Statens sida ifrågakomma, och därför har Utskottet naturligtvis icke heller i detta speciela fall velat tillstyrka något sådant.

Men Utskottet har äfven haft speciela skäl att afstyrka denna motion. Det har framhållits och Herrarne hafva i afton fått höra mycket rika och lofvande skildringar om fördelarne af denna bana. Skola dessa förhoppningar slå in och förefinnas verkligen dessa rikedomar, så blefve det ju rakt af en affär att bygga denna bana, som skulle blifva så lifligt trafikerad, ja, det är ju möjligt att denna jernväg skulle så löna sig, att icke allenast *detta* bolag skulle kunna med fördel anlägga den, utan jernvägsanläggningen kunna rent af blifva en derifrån skiljd affär, som ombesörjdes af ett särskildt, för det ändamålet bildadt bolag. Skulle åter olyckan inträffa att dessa förhoppningar föga eller alldeles icke uppfylldes, så synes föga skäl att Staten kastar sig in i ett sådant företag och kanhända sedermera får öfvertaga den lilla banstumpen, som hänger der i luften utan att vara till något egentligt gagn. Här har visserligen blifvit nämnt, att säkerhet för lånet skulle vara att finna hos de enskilda personer, hvilka bildade bolaget, men i den händelse företaget icke skulle motsvara förhoppningarne och banan icke bära sig, blefve det en obehaglig sak för Staten, att af enskilda personer utkräfva sina penningar, och det är just denna olägenhet man vill undvika genom att

icke vidare låta Staten, när den lemnar understöd åt enskilda jernvägsbolag, fortgå på den låneväg som hittills varit vanlig. På dessa skäl har Utskottet afstyrkt motionen, och jag tror att Kammarerna handlade rättast, om den bifölle Utskottets hemställan.

Herr Nordenfelt, Leonard Magnus: Jag ledes i denna fråga icke af det aflägsnaste enskilda intresse, utan af öfvertygelsen att det för Staten är af största vikt och kommer att medföra direkt inkomst att få denna bana. Frakt för stenkol kommer att uppgå till stora summor, om stenkolsindustrien kan utveckla sig, och att den stiger, om den får goda kommunikationer, visar alla länders erfarenhet. Denna utveckling af industrien kommer icke allenast stenkolen till godo utan alla de produkter som med desamma åstadkommas. Utan tvifvel kommer just på denna plats att uppstå jernverk af betydlig utsträckning, och min öfvertygelse är, att, om man blott hinner djupare i dessa schakt, så bli ock flötserna tjockare och bättre. Visserligen är det sannt, att lånevägen icke är den mest gynnsamma, men jag får fästa uppmärksamheten derå att Riksdagen i sin skrifvelse icke sagt, att den aldrig vill lemna understöd i form af lån. Riksdagen har endast hemställt om understöd genom anslag till $\frac{1}{2}$ -del af anläggningskostnaden eller "på annat sätt" och detta utesluter ju icke möjligheten af understöd genom lån. Nu kan bolaget icke anlägga en sådan bana, utan att det får statsbidrag till det ifrågavarande beloppet. Då ser jag saken sålunda: Har Staten intresse af denna bana och kan bolaget ställa säkerhet, så må det få sådant understöd. I mina ögon beror således understödet helt och hållet på den säkerhet, som bolaget kan ställa, och efter det beslut, som fattades häromdagen, vill jag anhålla att Kongl. Maj:t ville tillse att denna säkerhet blir tillräcklig, ty jag vill ej gifva bolaget något såsom skänk.

Här har blifvit sagdt att vi borde icke bryta ut denna bana då vi skrifvit i allmänhet, men vi måste dock förr eller sednare betrakta hvar bana för sig. Importen af stenkol går, om jag ej missminner mig, till 6,000,000 R:dr om året, och då kan det väl förtjena pröfning om vi ej kunna minska denna import. Då jag nogsamnt känner att tillgång på stenkol innebär industriel utveckling, ökad trafik, ökad arbetsförtjenst, ökad nationalvälmåga, minskad import och ett kraftigt bidrag till fäderneslandets försvar, kan jag icke annat än tillstyrka det begärda understödet till denna bana på sätt min i ämnet afgifna reservation innehåller.

Herr Troilius: Jag vill icke länge upptaga tiden, utan endast yttra att jag på grund af egen erfarenhet är i tillfälle att bekräfta hvad som förut blifvit yttradt, eller att stenkolen från Billesholm äro vid Statens jernvägar försökta och hafva befunnits fullt användbara och lika användbara i förhållande till priset som de engelska, men att det likaledes är en sanning, att dessa stenkol föga eller intet kunna komma Statens jernvägar till godo, så länge de icke i större kvantiteter kunna transporteras till Helsingborg, eller någon annan station som står i förbindelse med Statens jernvägar. Om dessa stenkolslager äro så rikhaltiga som här blifvit uppgifvet — hvilket jag icke känner — så

är jag öfvertygad, att det skulle lända Staten till stor fromma, om stenkolen blefvo lättare tillgängliga för våra allmänna arbeten, så att de i vidsträcktare skala kunde i landet användas; och för sådant ändamål är det af vigt att medelst en jernväg sätta dessa stenkolsfält i förbindelse med våra öfriga jernvägar. Jag är derföre benägen att instämma i Herr Nordenfelts reservation.

Herr Brun: Såsom alldeles ointresserad i saken och endast betraktande den ur den synpunkt, från hvilken hvarje Svensk medborgare bör se densamma, kan jag ej undertrycka den åsigten att ifrågavarande jernvägsanläggning borde af Staten understödjas. Det vore af största vigt för vårt land, om vi kunde finna en stenkolstillgång som gjorde det möjligt att använda vår rika tillgång på jernmalm. Vi ega nu en förträfflig malm och kunde vi blott få stenkol till dess bearbetande, utan att behöfva gå till främmande länder, så kunde vår jernindustri möta en vida bättre framtid än eljest, hvarjemte man kunde hoppas att derigenom något större skonsamhet emot våra redan medtagna skogar vore att förvänta. Produktionen af stenkol inom egna gränser saknar icke heller sin betydelse i fråga om ett lands politiska sjelfständighet — äfven ett skäl att befrämja den ifrågavarande industrien. Ännu en mängd skäl kunna anföras till förmån för denna bana, men då de redan af föregående talare blifvit angifna, vill jag sluta med uttalande af den meningem att, då jag anser Staten genom att lemna det begärda understödet kunna vinna vida mera än den uppoftar genom denna obetydliga summa, jag icke d äger i betänkande att instämma i Herr Nordenfelts reservation.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets förevarande hemställan och dels af Herr Berg, att Kamraren, med afslag derå, skulle för sin del fatta ett så lydande beslut: "att Riksdagen må, för anläggning emellan Billesholm och lämplig punkt på Landskrona—Helsingborgs-banan af en jernväg, utförd efter plan och på vilkor i öfrigt, som Kongl. Maj:t kan finna för godt i nåder godkänna, bevilja ett låneunderstöd af 400,000 R:dr emot den ränta och amortering, som af Riksgälds-kontoret vid nästa låns upptagande kan betingas, samt emot den säkerhet för lånevilkorens fullgörande, som Kongl. Maj:t i nåder behagar godkänna".

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets ifrågavarande hemställan, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag derå och antagande af Herr Bergs ofvanomförmälda förslag, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets hemställan i mom. c af 8:de punkten i Betänkandet N:o 66. röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren denna hemställan och antager det förslag, som Herr Nordenfelt i sin emot momentet afgifna reservation framställt.

Omröstningen verkställdes. och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 32;

Nej — 44.

Grefve Mörner Carl Göran: Mot det nyss fattade beslutet anhåller jag att få nedlägga min reservation. Det finnes icke någon provins i vårt land som blifvit så gynnad med jernvägar som Skåne, och från ingen annan provins har man ansett sig behöfva inkomma med begäran om eftergift å annuiteter eller uppskof med betalning af dem. Icke heller finnes någon jernväg i vårt land beslutad, om hvilken man vetat så litet som om den ifrågakvarande och som så uteslutande afsett ett enskildt intresse. På dessa skäl och då man ansett sig böra vägra understöd åt så många allmänna, stora intressen, måste jag allvarligen reservera mig emot det nu fattade beslutet.

Sista delen af 8:de punkten.

Utskottets hemställan bifölles.

9:de, 10:de och 11:te punkterna.

Biföllos.

Föredrogs ånyo och bifölles Särskilda Utskottets den 28 och 30 sistlidne April bordlagda Memorial N:o 2, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti åtskilliga frågor rörande Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående landtförsvarets organisation, samt de inom Riksdagens båda Kamrar i samma ämne väckta motioner.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 30 sistlidne April och 1 dennes bordlagda Memorial N:o

74, angående bestämmandet af aflöningen för de vid innevarande riksdag kos Kamrarne och Utskotten samt i Riksdagens kansli anställde tjänstemän och vaktbetjente,

1:sta punkten.

Grefve Hamilton, Henning: Jag har icke begärt ordet för att yrka ändring i hvad Utskottet föreslagit, hufvudsakligen därför att jag ej önskar att frågan rörande aflöningen för Kammarens tjänstemän skall blifva föremål för votering emellan Kamrarne. Jag får därför nu endast yttra, att jag icke kan gilla den nedsättning Utskottet föreslagit uti det belopp som Talmanskonferensen framställt. Det är ovanligt, att, då Talmanskonferensen föreslår ett belopp, detta af Stats-Utskottet nedsättes. Hvertill kommer, att denna nedsättning innebär en obillighet, då Förste Notarierne först tillsattes sedan Riksdagen redan varit en månad tillsammans, således just vid den tidpunkt då arbetet blef mest ansträngande. Deras tjänstgöring blef då så mycket svårare som de endast voro tvänne och måste icke blott tillstådesvara under plena för att göra sina anteckningar, utan ock sedan revidera hvad fyra andra notarier skrifvit. Om jag får döma efter de af mina anföranden, som jag efterjusteringen hunnit genomläsa, hafva deras arbete både varit behöfligt och blifvit väl utfördt. Jag tror således att de varit väl förtjente af det arvode, Talmanskonferensen föreslagit, och kan så mycket mindre gilla den af Utskottet föreslagna nedsättningen, som följden deraf skulle blifva, att Första Notarierne skulle i det hela få mindre än de öfriga, då de varit tjänstgörande endast de tre månader, under hvilka arbetet varit allvarsammast, hvaremot de öfrige uppbära arvode för hela riksdagen.

Herr Wallenberg: Jag ber endast att få erinra att, då denna fråga å Riksgälds-afdelningen inom Stats-Utskottet förevar, arvodet bestämdes till 15 R:dr och jag kan icke erinra mig att någon af Utskottets ledamöter då hade något emot detta belopp. Jag instämmer så mycket heldre med Grefve Hamilton som dessa tjänstemäns arbete är ett riktigt revisionsarbete och då det, vid så forcerade plena som nu är fallet, är omöjligt för en mängd af Kammarens ledamöter att justera sina anföranden, måste detta arbete öfverlemnas åt personer af den beskaffenhet som vi lyckats erhålla. Det är då onekligen icke för mycket att desse erhålla ett mot sitt arbete svarande arvode, hvarföre jag anhåller om bifall till Talmanskonferensens förslag.

Friherre Funck: Jag ämnar icke yrka bifall till Utskottets förslag, ehuru jag inom Utskottet deltagit i det beslut, som här mött ogillande, och jag vill endast redogöra för de skäl, på grund af hvilka Utskottet kommit till ett sådant beslut och hvilka finnas, ehuru i korta ordalag, anförda i Utskottets förevarande Betänkande. Utan att underkänna vigten af de Förste Notariernes arbete, trodde man dock icke att skillnaden emellan dem och de öfrige Notarierne i detta

afseende vore så stor, som den betydliga skilnaden i aflöningen tycktes vilja göra gällande, och på samma gång man ej ville förneka det tillbörliga i att de Förste Notariernes aflöning sattes något högre än de öfriges, så ansåg man dock en jemkning i beloppet böra ega rum och deraf blef följden att detta belopp nedsattes från 15 till 12 R:dr om dagen. Det upplystes visserligen att Talmanskonferensen stannat vid 15 R:dr, men ingen af de inom Utskottet närvarande ledamöter af denna konferens lemnade i detta afseende några bestämda upplysningar och skäl, ty i sådant fall tager jag för gifvet eller åtminstone för högst sannolikt att Utskottet kommit till ett annat beslut. Jag vill emellertid icke yrka bifall till Utskottets förslag.

Grefve af Ugglas: Då jag icke öfvervarit detta beslut inom Utskottet — jag kom nemligen upp sedan diskussionen förklarats slutad och klubban fallit — ansåg jag mig icke kunna reservera mig emot det fattade beslutet. Hvarföre jag nämner detta, är att jag tror ett yttrande af en värd talare bakom mig kunna missförstås. Efter hvad jag förnam, gjordes af de tvänne ledamöter af Andra Kammaren som tillhörde Talmanskonferensen ingen invändning emot dess förslag och icke heller inom Utskottet påyrkades af någon af Andra Kammarens ledamöter någon nedsättning i det belopp som af Talmanskonferensen föreslagits. Den rättvisan tror jag man bör göra dem.

I afseende på sjelfva saken åter instämmer jag fullkomligt och till alla delar med Grefve Hamilton. Som Herrarne finna utgår arvodet för Förste Notarierna endast för tre månader, då deremot de öfrige erhålla sitt arvode för fyra månader — 1,200 R:dr —; desse sednare hafva visserligen varit i tjenstgöring en månad, men under en tid då arbetet var minst ansträngande.

Då härtill kommer det verkliga svåra arbete dessa Förste Notarier hafva, då de icke ellenast, på sätt Grefve Hamilton nämnde, skola vara närvarande under plena och följa diskussionerna, utan ock skola genomgå de renskrifna yttranden, som af 4 andra Notarier blifvit uppsatta, och då detta arbete, om det skall hafva något värde, ovilkorligen fordrar att dessa platser beklädas af framstående dylika personer, torde en hvar inse att aflöningen efter 15 R:dr per dag icke är för hög, och när nu Första Kammaren iakttog den grannligheten att just uppskjuta antagandet af dessa tvänne tjänstemän under en månad, intilldess deras arbeten påkallades af tätare och längre diskussioner, för att derigenom minska kostnaden och kunna gifva mera under den tid som dessa personer behöfdes, så hade större skäl varit att stanna vid hvad Talmanskonferensen föreslagit. Man slites visserligen här emellan tvänne olägenheter, den ena att bestämma sig för den lägre siffran och den andra att, om Första Kammaren beslutar sig för den högre siffran och Andra Kammaren bifaller Utskottets förslag, tvisten måste slitas genom en gemensam votering, hvilket naturligtvis icke kan vara angenämt för dessa bägge tjänstemän, och skall man välja emellan dessa tvänne saker, så tror jag, efter saken i alla fall blifvit bragdt på tal, att man kan besluta sig att denna gång godkänna den lägre siffran, men att på samma gång bör

uttryckas den åsigten, att man icke bör taga för gifvet att nästa Riksdag ovilkorligen skall fatta ett lika beslut. På dessa vilkor vill jag för min del denna gång låta vid den lägre siffran bero.

Herr Wallenberg: Oaktadt den siste ärade talaren anförde de bästa och förträffligaste skäl för att sätta arvodesciffran till 15 R:dr, kom han dock till det resultatet att man för denna gång borde låta vid den lägre siffran bero. För min del tycker jag, att, om man vill hafva ett godt arbete, man ock bör betala detsamma ordentligt och icke ställa oss så att det behöfver bli ett formligt aftal förut emellan oss och dem som vilja egna Kammaren sin tjänst, om dessa få anledning att frukta att de icke skola erhålla skäligen ersättning för sitt arbete. Jag anhåller om proposition derå, att Riksdagen ville bevilja åt Första Kammarens tvänne Förste Notarier ett arvode af 15 R:dr om dagen.

Grefve Mörner, Carl Göran: Det är icke i afseende å den af föregående talare berörda frågan om arfvodet åt denna Kammarers två förste Notarier, som jag nu ämnar yttra mig, utan i afseende å sättet i allmänhet för aflönande af Riksdagens kanslipersonal. Det synes mig nämligen att, då man önskar göra gällande en större sparsamhet i afseende å statsutgifter, så vore det ej ur vägen om man började så att säga med sig sjelf, det vill säga med de utgifter, som stå i sammanhang med Riksdagens arbeten. Jag har beträffande dessa utgifter gjort åtskilliga anteckningar, af hvilka framgår att t. ex. Konstitutions-Utskottet, hvars kanslipersonal utgöres af en Sekreterare, en Notarie och en Kanslist, hittills till Riksdagen afgifvit 12 Betänkanden, hvilka tillsammans innehålla 11 $\frac{3}{4}$ tryckta ark, deri inbegripet reservationerna, hvilka likväl icke förorsaka kanslipersonalen något besvär. Om man med detta arkantal dividerar endast sekreterarens aflöning för 3 månader, eller 1,200 R:dr, så blir resultatet en kostnad af öfver 100 R:dr för hvarje ark, hvilket kan synas vara väl mycket. Afräknar man reservationerna, så blir kostnaden för hvarje af de återstående arken naturligtvis ändå större.

Bevillnings-Utskottets Betänkanden uppgå till en något större nummerär, nämligen 15, men om jag afräknar Betänkandet N:o 1, som för mig förkommit, så innehålla de öfrige Betänkandena tillsammansantagna endast 11 $\frac{3}{4}$ tryckta ark, Banko-Utskottet har afgifvit 11 Betänkanden om tillsammans 9 $\frac{3}{4}$ ark och Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet 3 Betänkanden om tillsammans 7 $\frac{1}{2}$ ark. Det synes mig verkligen, att, i betraktande af detta obetydliga arkantal, borde Utskotts-kansliernas arbeten icke kunna hafva varit så ansträngande, att de behöft taga i anspråk den stora kanslipersonal, som nu användts. Åtminstone torde det väl tåla vid att arvodenas belopp något jemkades. Jag vill likväl ej för denna riksdag yrka någon nedsättning i de af Utskottet föreslagna beloppen, men jag har ansett mig böra påvisa önskvärdheten deraf att vid kommande riksdagar man icke måtte söka att vidhålla dessa arvodesbelopp såsom en fast aflöning, utan att man bör söka lämna dem till öfverensstämmelse med det verkställda arbetet, om hvars betydenhet de särskilda Utskottens

ordförande böra kunna lemna upplysningar i Talmanskonferensen, då frågan om tjänstemännens arvoden derstädes behandlas.

Hvad beträffar Stats-Utskottet, så är det visserligen sannt att detta Utskotts kanslipersonal har det trängaste arbetet, men så åtnjuter den också det rikligaste arvodet, ty, utom den bestämda månadliga aflöningen, erhålla tjänstemännen hos detta Utskott dessutom en gratifikation i ett för allt för hela riksdagen. Jag vet ej efter hvilken norm denna gratifikation utgår; men af detta Betänkande synes emellertid att för sekreteraren å Stats-Utskottets Riksgälds-afdelning blifvit föreslaget dels ett arvode af 400 R:dr i månaden och dels en gratifikation af 1,000 R:dr för hela riksdagen, eller sålunda en sammanräknad aflöning af 650 R:dr i månaden. Denna aflöning kan sannerligen anses vara temligen hederlig, isynnerhet om man tager i betraktande att den ifrågavarande tjänstemannen dessutom i sin egenskap af riksgäldskommissarie uppbär lön af Staten. Jag tror att en större sparsamhet i nu antydda hänseende borde göras gällande, helst då, såsom vi veta, riksdagskostnaderna i allt fall uppgå till ganska ansenliga belopp.

Herr Bergstedt: Med anledning af den del af den föregående talarens yttrande, som hade afseende på Konstitutions-Utskottet, ber jag att få nämna, att det visserligen ej är omöjligt, att under vanliga omständigheter två personer kunna besörja det kanslibitråde, som tarivas inom detta Utskott, och vid en kommande riksdag kan måhända Utskottets kanslipersonal inskränkas till detta antal. Men jag förmodar att det ej var på fullt allvar, som den värde talaren lade de afgifna Betänkandenas arkantal till grund för beräkningen af kanslipersonalens arbete. Hvad särskildt beträffar Konstitutions-Utskottet, så är det visserligen sannt att detta Utskott icke afgifvit många Betänkanden, men flera af dessa Betänkanden hafva likväl varit af den beskaffenhet, att deras uppsättande kräft mycken omsorg och mycket arbete. Dessutom bör det icke förgätas, att Konstitutions-Utskottets kanslibiträden tagas i anspråk för åtskilligt arbete, som ej synes i de Betänkanden, hvilka Utskottet afgifver. Först och främst har den Utskottet åliggande granskningen af Statsrådsprotokollen till följd att Utskottets ledamöter ofta behöfva tillträde till de inom Utskottets lokal belägna arkiv, der dessa handlingar förvaras, och detta förutsätter att åtminstone ett af kanslibiträdena skall ständigt vara tillstädes. För det andra är det vid frågor om grundlagsförändringar ofta nödvändigt att gå tillbaka i riksdagshandlingarne för en 8, 10 å 12 år och derur göra anteckningar angående grundlagsförändringar, som under denna tidrymd hlifvit verkställda eller ifrågasatta. För det tredje erfordras vid behandlingen af sådanafrågor ofta vidlyftiga excerpterurfrämmande länders lagstiftning, och äfven detta arbete måste vanligen besörjas af kanslipersonalen. Allt detta torde visa, att man icke kan bedöma åtminstone detta Utskotts kansliarbete efter arkantalet af dess till Riksdagen afgifna Betänkanden.

Friherre Funck: Det är med anledning af den nästföregående talarens anmärkningar rörande aflöningen åt Stats-Utskottets tjänste-

män, och särskildt åt sekreteraren på Utskottets Riksgäldsafdelning, som jag anser mig pliktig att lemna några upplysningar.

Det är visserligen sannt att Utskottet för ifrågavarande tjänsteman föreslagit både en gratifikation af 600 R:dr, såsom ersättning för bestyret med sjelfva sekreterarebefattningen, och dessutom ett särskildt arvode af 400 R:dr för de upplysningar rörande riksgäldsärendena, med hvilka han tillhandagått. Jag anhåller dock att få fästa Kammararens uppmärksamhet derpå, att de förberedande arbeten, som måste verkställas inom denna afdelning af Stats-Utskottet, omfatta en stor myckenhet sifferberäkningar, som svårigen kunna under en så kort tid åstadkommas, om man icke har att dervid tillgå biträde af en person, som eger noggrann kännedom om Riksgäldskontorets räkenskaper. Vid en af de föregående riksdagarne hade Riksgälds-afdelningen en sekreterare, som icke var hemtad från Riksgäldskontoret; men Riksdagen var knappast framskriden till hälften, innan man fann nödvändigt att för upplysningars meddelande hos afdelningen anställa en af detta kontors tjänstemän, och genom denna åtgärd blefvo kostnaderna ännu större än eljest.

Ser man på de Betänkanden, som Riksgälds-afdelningen har att utarbete, så finner man att de vanligen uppgå till en tredjedel och ofta till och med till hälften af alla de Betänkanden, som Stats-Utskottet afgifver; och ganska många af dessa Betänkanden äro både vidlyftiga och svåra att utarbete, i hvilket hänseende de nyss behandlade jernvägsbetänkandena kunna tjena såsom exempel.

Med anledning af Grefve Mörners anmärkning att den ifrågavarande tjänstemannen skulle uppbära aflöning både vid riksdagen och af Staten, anser jag mig böra upplysa att han, under den tid riksdagen pågår, åtnjuter tjänstedighet från Riksgäldskontoret mot skyldighet att sjelf aflöna sin vikarie. Han uppbär sålunda de facto icke aflöning mer än på ett ställe.

Det arvode, som nu ifrågasättes för denne tjänsteman, är alldeles lika med det, som utbetalts under de tvänne sista riksdagarne, och det är vida mindre än det arvode, som utgick under de riksdagar, som föregingo det nya representationssättets införande. Med den kännedom jag efter tre års verksamhet inom Riksgälds-afdelningen varit i tillfälle att förvärfva om det arbete, som åligger den derstädes anställde sekreteraren, kan jag dessutom vitsorda, att detta arbete är sådant, att det nu föreslagna arvodesbeloppet visserligen icke kan anses vara i förhållande dertill för högt.

Herr Bennich: Det var med anledning af anmärkningarne i afseende å kostnaderna för Bevillnings-Utskottets kansli, som jag begärde ordet för att upplysa, att detta kansli aldrig varit så fötaltigt, som vid denna riksdag och att en ytterligare inskränkning i det samma icke gerna skulle kunna göras. Utskottet måste nemligen arbeta på tvänne afdelningar, såvida det skall kunna hinna att i behörig tid verkställa sina åligganden, och för arbetet på två afdelningar erfordras nödvändigt den kanslipersonal, som nu finnes, och hvilken består af sekreterare, en notarie och två kanslister. Kanslipersonalens antal är sålunda redan nedbragdt till dess yttersta mini-

mum. Ty man kan svårligen begära att Utskottsledamöterna sjelfva skola skriva rent, göra uträkningar och dylikt. Då de i öfrigt icke åtnjuta mycken tack för sin möda, så borde de åtminstone vara förskonade för förebråelser derför att de ej sjelfva sysselsätta sig äfven med kansliarbetena.

Herr Fröman: Jag har såsom riksdagsman just icke ofta haft anledning att genom granskning af egna yttranden komma i tillfälle att bedöma det besvär, som med sådan granskning är förenadt, men deremot har jag, i min egenskap af tjänsteman, någon erfarenhet i afseende å både uppsättande af protokoll och kontrollering af redan uppsatta sådana; och kan jag på grund deraf vitsorda att detta arbete är tillräckligt mödosamt och ansträngande för att böra någorlunda väl betalas. Jag ber att dessutom få fästa uppmärksamheten på en annan omständighet, som jemväl torde böra tagas i betraktande vid bedömandet af frågan om aflöningen af denna Kammares två Förste Notarier. Under det Andra Kammaren har tolf notarier har nemligen Första Kammaren endast två förste och åtta andre notarier; och kostnaden för protokollsföringen i Andra Kammaren är sålunda i alla fall jemförelsevis större, äfven om man tager hänsyn till den obetydliga skillnaden i arkantalet mellan de bägge Kamrarnes protokoll. Under sådana förhållanden kan jag ej föreställa mig att om Första Kammaren nu beslutar en förhöjning i de två Förste Notariernes arvode, Andra Kammaren skall vilja göra ändring i detta beslut. Jag yrkar sålunda bifall till förslaget om arvodets förhöjande.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets förslag i den förevarande delen af momentet, och dels af Herr Wallenberg bifall till förslaget med den förändring att dagtraktamentet för de hos Första Kammaren anställde Förste Notarier förhöjdes till 15 R:dr; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på Utskottets förslag oförändradt, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på bifall till samma förslag med ofvansagde förändring, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

2:dra, 3:dje och 4:de punkterna.

Biföllos.

Föredrogos ånyo och biföllos Konstitutions-Utskottets den 27 och 28 sistlidne April bordlagda Utlåtanden:

N:o 9, i anledning af väckt motion om ändring af 37 § 3 mom. Riksdags-ordningen;

N:o 10, i anledning af väckt motion om ändring i 59 § Riksdagsordningen; och

N:o 11, angående väckt motion om ändring i Riksdags-ordningens 6, 9, 12 och 53 §§.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Banko-Utskottets den 27 och 28 sistlidne April bordlagda Memorial N:o 10, angående ändringar i 1:sta, 2:dra och 3:dje artiklarne i Banko-reglementet.

1:sta punkten.

Bifölls.

2:dra punkten.

Herr Wallenberg: Det är fullt riktigt att lemna åt Fullmäktige i Riksbanken att efter sig företeende omständigheter och med ledning af priset å guld på utrikes orter bestämma Bankens in- och utvexlingspris å guldmynt; men det torde dock mot detta stadgande kunna göras den erinran, att man vid dess uppgörande icke fästat något afseende å den omständighet att Riksbanken är Statens bankir och att hvarje bankir bör söka att bereda sina klienter de lättuader och fördelar, som äro möjliga att åstadkomma. Ur denna synpunkt anser jag att i denna paragraf borde införas ett stadgande derom att Riksbanken skall vara skyldig att emottaga af Statsverket hemhjudna caroliner efter deras utvexlingspris. Jag föreställer mig nemligen möjligheten af att caroliner kunna komma att inflyta i uppbörden och då böra de kunna i Statskontorets räkenskaper upptagas efter gällande utvexlingspris. Det är ju för öfrigt Riksbanken obetaget att förändra detta pris efter omständigheterna. Jag yrkar sålunda återremiss i den nu afgifna syftningen.

Herr Ekman, Johan Jakob: Den af Herr Wallenberg nu yrkade återremissen af 2:dra §:en vill jag, såsom ledamot af Banko-Utskottet, icke motsätta mig. Jag finner tvärtom det af Herr Wallenberg framställda ändringsförslaget vara riktigt och ändamålsenligt. Jag hade visserligen trott, att, äfven om en sådan bestämmelse icke funnes i denna paragraf införd, Fullmäktige kunde vidtaga den af Herr Wallenberg antydda åtgärden; men då detta emellertid kan vara ovisst och då ändamålet säkrast vinnes genom vidtagande af den föreslagna ändringen, så vill jag för min del instämma i Herr Wallenbergs yrkande om återremiss i detta syfte.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, som med ja besvarades.

3:dje punkten.

Herr Ekman, Johan Jakob. Jag tager mig friheten föreslå att Kammaren måtte besluta en redaktionsförändring i afseende å denna paragraf. Den ordställning, som densamma här har, är nemligen ej den af Utskottet beslutade, enär det å sista raden af första punkten i momentet 2 förekommande uttrycket "eller i följd af erhållet utbetalningsuppdrag" enligt Utskottets beslut i stället skulle hafva lydt: "eller genom uppdrag till utbetalning på annat sätt". Till följd af en origtighet i motiveringen kom emellertid sekreteraren att vid Betänkandets uppsättande göra denna ändring och — jag är ledsen att nödgas erkänna det — denna felaktighet blef ej bemärkt vid justeringen af Betänkandet. En hvar, som genomläser denna paragraf, torde likväl finna, att i afseende å de ifrågavarande utestående fonderna kunna Fullmäktige omöjligen erhålla, men väl lemna försäljningsuppdrag. Det vore visserligen det enklaste att återremittera paragrafen, men då riksdagen redan är så långt framliden, torde det vara lämpligast att Kammaren till undvikande af tidsutdrägt behagade genast bifalla den af mig nu antydda redaktionsförändringen. Jag ber tillika få nämna att, enligt öfverenskomelse med en annan af Utskottets ledamöter, enahanda ändringsförslag kommer att framställas jemväl i Andra Kammarerna.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls med den förändring, att de i mom. 2 förekommande orden: *eller i följd af erhållet utbetalningsuppdrag*, utbyttes emot orden: *eller genom uppdrag till utbetalning på annat sätt*.

4:de—8:de punkterna.

Biföllos.

9:de punkten.

Herr Wallenberg: Jag har ingenting emot den första delen af denna paragraf, men jag hemställer, huruvida det stadgande, som innefattas i de tre sista raderna, är rätt lämpligt. Jag hoppas visserligen att vi skola komma derhän, att hvar och en lika gerna tager emot francs som caroliner, eller tvärtom, men innan vi ännu kommit så långt, bör man icke påtvinga folk ett mynt, som de icke vilja hafva. För öfrigt anser åtminstone jag, för min del, det vara uppenbart, att, om jag inlemnar någonting till förvar i en bank, så vill jag hafva rätt att återfå just det inlemnade stycke för stycke och icke något annat. Riksbanken bör sålunda icke hafva rätt att efter eget godtfinnande utlemna francs, när caroliner blifvit deponerade, och tvärtom. Jag anhåller derföre att de tre sista raderna i första momentet måtte borttagas från och med orden: "med rättighet likväl för Banken".

Herr Nordström:

Herr Ekman, Johan Jakob: Den talare, som först yttrade sig i denna fråga, förmenade att, då Banken emottager caroliner eller något annat mynt i förvar, så borde Banken också hafva skyldighet att återställa alldeles detsamma, som Banken emottagit. Jag ber emellertid få erinra att de i denna punkt omförmälda depositionerna icke böra förblandas med den enligt en annan punkt af bankoreglementet åt allmänheten lemnade rätt att mot erläggande af en ringa afgift öfverlemnas till Bankens förvar vissa värdeföremål, hvilka i detta fall af insättarne inläggas i konvolut, som förseglas och derefter deponeras i Bankens hvalf, hvarifrån de äfven i oförändradt skick återställas. Hvad deremot beträffar det mynt, som efter den nu föredragna paragrafen deponeras hos Banken, så har Banken rättighet att nedsmälta detsamma och till insättaren återställa annat mynt, som i värde fullkomligt equivalerar det deponerade. Enligt den lydelse som denna paragraf för närvarande har, bestämmes att svenska och holländska dukater kunna hos Banken deponeras och att Banken i så fall är skyldig att, om så påfordras, återställa ett lika *antal* dukater, som blifvit insatt, dock med rättighet för Banken att återställa holländska dukater för svenska och tvärtom, ehuru, om jag minnes rätt, de svenska dukaterna i allmänhet äro något mindre värda än de holländska. Den nu föreslagna förändringen inskränker sig sålunda dertill, att bestämmelsen om de svenska och holländska dukaterna blifvit utbytt emot en alldeles motsvarande bestämmelse i afseende å caroliner och franskt guldmynt; och jag kan icke se att den, som till Banken inlemnar ett visst belopp i den ena af dessa myntsorter, blir lidande derigenom han återfår ett fullkomligt motsvarande värde i den andra myntsorten. Jag anhåller derföre att ifrågakvarande förändring måtte godkännas.

Herr Bennich: Jag är hufvudsakligen förekommen af den senaste talaren. Jag ville nemligen endast erinra, att det är skillnad emellan den insättning på räkning, som i denna paragraf afses, och den nedsättning i Bankens förvar af vissa värden, som Herr Wallenberg tycktes hafva tänkt på. Jag anser det sålunda vara fullkomligt i sin ordning att Banken, vid återställande af de i denna paragraf omhandlade depositioner, må ega rätt att använda den myntsort, som Banken har att tillgå, då betalningen verkställes; yrkande jag sålunda bifall till Utskottets förslag i oförändradt skick.

Herr Skogman: Om det endast vore fråga om att, på sätt Herr Wallenberg antydte, Banken skulle ega skyldighet att återställa alldeles detsamma, som Banken fått emottaga, så skulle jag visserligen anse det vara mycket lämpligt att den af Herr Wallenberg anmärkta inskränkingen i detta stadgande borttoges. Men nu låter det åtminstone tänka sig att en person ena dagen i Banken insätter tusentals tiofrancsstycken och andra dagen kommer tillbaka och begär i stället återfå ett motsvarande antal caroliner. Då emellertid Banken är skyldig att inlösa sina sedlar med silfver och till följd deraf dess metallförråd hufvudsakligen måste bestå af sistnämnda metallsort, så skulle det möjligen kunna hända att ett så stort antal

caroliner för ögonblicket icke funnes i Bankens kassahvalf, och det skulle då vara bra orimligt, om Banken skulle nödgas omskapa de emottagna tiofrancesstyckena till caroliner, aldraförhelst som naturligtvis utbetalningen måste ske ofördröjligen, hvadan Banken ej har tid att låta verkställa omgjutning. Jag anser visserligen föga sannolikt att det nu förutsatta fallet skulle komma att inträffa, men detta är ju alltid tänkbart, och om det inträffade, så skulle Bankstyrelsen säkerligen få uppbära allvarliga förebråelser derför att den icke fullgjort en skyldighet, som den haft sig ålagd, ehuru det varit rent af omöjligt att fullgöra den. Jag anhåller sålunda att Utskottets förslag måtte godkännas.

Herr Wallenberg: De föregående talarne hafva hänvisat mig till det hvalf, der man insätter koffertar med diverse dyrbarheter för att förvaras öfver sommaren, och de tyckas antaga, att det egentligen varit en sådan art af deposition, som jag afsett med mitt nyss gjorda yrkande, att Banken skall vara skyldig att återställa alldeles detsamma, som blifvit till dess förvar öfverlemnadt. Jag har emellertid aldrig förbisett att den insättning på löpande räkning i Bankens depositionskontor, som omtalas i 34:de och följande paragrafer af Bankoreglementet, är insättning af penningar och icke af gods. Men då någon ränta icke erlägges för de depositioner, om hvilka här är fråga, och de sålunda deponerade penningarne till följd deraf icke böra få i Bankens rörelse användas, så anser jag något hinder icke möta för återställande af just samma sorts myntstycken, som blifvit deponerade.

Med anledning af den siste talarens anmärkningar ber jag få erinra, att mitt yttrande ingalunda innebar, att jag ansåg att en person, som ena dagen insatt tusentals tio-francesstycken, borde ega rätt att andra dagen återfå ett motsvarande antal caroliner. Tvärtom yttrade jag ganska tydligt, att jag anser honom böra hafva rätt att återfå endast alldeles detsamma som han insatt. Det är just dessa i stadgandet förekommande orden "antingen, eller", som jag finner olämpliga. Jag vill emellertid, ej så strängt hålla på mitt yrkande, utan låter gerna bero vid det nu föreslagna stadgandet, då man nog framdeles får se huru det kommer att af Fullmäktige tillämpas. Hvad jag fruktar är emellertid, att Banken möjligen kan hafva inne och vilja blifva af med någon slump tio-francesstycken, och den, som insatt caroliner, skulle sannolikt blifva obehagligt förvånad, om han vid återfordrandet deraf i stället återbekom ett motsvarande antal tio-francesstycken. Jag vill likväl för närvarande låta mitt yrkande förfalla, och nöjer mig med det nu föreslagna stadgandet, då man väl får se huru det i tillämpningen kommer att slå sig ut.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till punkten oförändrad och dels af Herr Nordström bifall till densamma med följande förändrade lydelse: "Banken må mottaga och å räkning föra såväl Svenskt silfvermynt eller bankosedlar som Sven-

ska caroliner, under förbindelse att, vid anfordran, tillhandahålla räkningshafvaren det insättningen motsvarande belopp mynt eller sedlar, eller det antal caroliner, som insatt blifvit;
för sådana insättningar erlägger Banken ej ränta“.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten oförändrad, hvartill svarades ja.

10:de punkten.

Bifölls.

Föredrogs ånyo och bifölls Banko-Utskottets den 27 och 28 sistlidne April bordlagda Utlåtande N:o 11, i anledning af Enkan A. M. C. Karlholms ansökan om eftergift af skuld till Riksbankens Diskontokontor.

Justerades 2 protokollsutdrag rörande Stats-Utskottets Betänkande N:o 66 och Memorial N:o 74.

Anmäldes och bordlades:

Konstitutions-Utskottets Utlåtanden:

N:o 12, angående väckt motion om ändring i Riksdags-ordningens bestämmelser om vilkoren för valrätt till Riksdagens Andra Kammare;

N:o 13, i anledning af väckt motion om tillägg till 87 § Rege-
ringsformen; samt

Stats-Utskottets Utlåtande N:o 81, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående vissa grunder för förvaltningen af Statens jernvägstrafik och särskildt för den dervid anställda personals aföning m. m.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag hemställer att de i dag för första gången bordlagda Betänkanden måste uppföras främst på föredragningslistan till nästa plenum.

Denna hemställan bifölls.

Herr Westman: På grund af erhållet oppdrag utaf Herr Landshöfding Munthe, får jag å hans vägnar anhålla, att honom måtte beviljas 14 dagars ledighet från riksdagsgörömlen, räknad från den 5 i denna månad.

Med anledning häraf beviljade Kammaren Herr Munthe ledighet från riksdagsgörömlen under 14 dagar från den 5 dennes.

Kammaren åtskiljdes kl. 11 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 5 Maj 1869.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 4 protokollsutdrag för den 3 dennes och protokollet för den 21 sistlidne April f. m.

Upplästes och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 41, angående förändring af Kongl. Maj:ts nådiga Förordning af den 26 Oktober 1866, rörande vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker;

N:o 42, angående tullbevillningen; och

N:o 43, angående stämpelpappersafgiften.
